

U.S. GOVERNMENT PRINTING OFFICE
1945

41
KARVY

1938 m. spalio 13 d.

KARYS

Lietuvos kariuomenės
savaitinis laikraštis
Kaunas, Miškų g-vė 18, „KARYS“
Telef. per Kar. Št. 56

Leidžia
Kar. Št. Spaudos ir Šviet. Skyr.

Redaktorius
kpt. S. Urbanavičius

Honorarų gauti ir visais kitais reikalais redakcija ir administracija priima ketvirtadieniais, penktadieniais ir šeštadieniais. Išimtis — atvykusiems iš provincijos

Prenumerata: puskarininkiams, kareiviams ir mokslėjams metams — 5 lt., 6 mėn. — 3 lt., 3 mėn. — 2 lt. Visiems kitiems metams — 6 lt., 6 mėn. — 4 lt., 3 mėn. — 2 lt. Užsienyje, be Latvijos ir Estijos, dvigubai

Spaudžia „Spindulio“ B-vės sp. Kaune

*Kariuomenės
savaitraštis -
visų mūsų
laikraštis!*

VIRŠELYJE: 1 PSL. — VYT. MAŽELIO,
4 PSL. — O. MILAŠEVIČIAUS NUOTR.

Įdomus, senas paveikslas Krekenavos bažnyčios altoriuje. Čia moterys vaizduojamos tautiniais rūbais, *P. Babicko nuotr.* Pėstininkai žengia, *P. Babicko nuotr.* Tankai! tankai! *O. Milaševičiaus nuotr.* Naujieji šančių valstybinės gimnazijos rūmai, *Iz. Girčio nuotr.*

Vyt. Maželio nuotr.

Saugumas ir tikrovė

Dar beveik tik prieš dvejetą savaičių Europa, o iš dalies ir visas pasaulis, išgyveno didžiai neramias naujo, modernaus pasaulinio karo išvakares; o tas karas, kaip didžioji spauda ir neramumu persunktos radijo bangos skelbė, galėjo būti atitolintas tiktai kokio nors stebuklo dėka. Jau atrodė, kad per daug yra pertempta visa ta pokarinio tautų santykiavimo narpalynė, atrodė, kad pagaliau visu platumu ir smarkumu artėja ir tuoj susitiks pagrindinės Europos priešingos jėgos.

Visiškai suprantama, kad paskutinio tarptautinio konflikto metu buvo rimtai susirūpinusios ir visiškai neutralios mažosios Europos valstybės, kad išsaugotų savo laisvą, savarankišką gyvenimą, kad neįsiveltų į ginkluotą didžiųjų tautų susidūrimą, nes jos buvo, yra ir bus didžiausios taikos šalininkės. Mažųjų valstybių fizinio ir moralinio ginklo pajėgos yra sukauptos vien tiktai savo laisvei, nepriklausomybei, savo aiškioms ir tikroms gimtosios žemės sienoms didvyriškai ginti. Šios mažesniųjų pastangos neturi ir negali kam nors suteikti nepasitenkinimą ar nerimą, o tiktai teisėtą pagarbą, tiktai atitinkamą realų įvertinimą bendrosios taikos saugumo labui.

Taigi, kalbant apie tą taip arti visų pajustą naujojo karo gresmę, reikia pasakyti, kad tas tariamasis stebuklas, vis dėlto, įvyko. Nors ir didelėmis aukomis, taika laikoma išsaugota. Vienas kitas didžiųjų Europos vyrų aiškina, kad taika, kaip ir karas, taip pat reikalaujanti didelių aukų, kad jos ne veltui. Tuo būdu kai kurį momentą galėjo atrodyti, kad, iš tikrųjų, nors ir labai brangiomis aukomis kartais perkama taika, kuri pasiekama taikiu valstybių ar jų vyriausybių galvų susitarimu, galinti atnešti pasaulio tautoms ir valstybėms naują ramų gyvenimą, kad gal jau nebus taip daug vilčių dedama vien tik fiziniam pajėgumui. Tuo pačiu gal saugiau ir lengviau galės jaustis ir mažosios valstybės, budriai ir pasirengusiai stovėdamos savųjų sienų laisvės sargyboje.

Kiek atidžiau stebėdami tarptautinių įvykių eiga ir besikeičiančias nuotaikas, galime aiškiai įsitikinti, kad kaip kartais per daug didelis būkštavimas, taip ir perdėtas optimizmas — dar yra per ankstyvas. Europoje įvyko ir dar vyksta ryškiausias po Didžiojo Karo tautų ir jėgų persigrupavimas, kuris, kaip paprastai, nėra pakankamai aiškus, greitas, nujaučiamas. Laimėtoji taika pilna naujų galimų.

Tą taiką išlaikiusieji valstybių vadai pareiškia, kad ir toliau bus imamasi visu spartumu tobulinti ir plėsti fizines ir moralines saugumo priemones. Nors ir pabrėžiamas aiškus noras taikos, tačiau ramus kultūrinis, kad ir galingas tautos darbas ir ateityje bus saugomas ir dengiamas tikriausia ir realiausia priemone — fiziniu pajėgumu ir galimai tobulesniu kariniu tautos parengimu.

Vadinas, pastarųjų pasaulio masto įvykių ir pamokų akivaizdoje išsaugotoji taika, anaipatol, dar nepasižymi vien kilniu taikos troškimo noru ar kuriais nors sentimentalumais. Dar kartą puikiai įsitikinta, kad tai nepatikima, netikra, kad vien to nepakankama. Ne ginklavimosi apribojimo ar kurio nors laipsnio nusiginklavimo sulaukėme po šio neseniai laimėto vi-

Mūsų artilerijos 6-oji baterija po kautynių Vladiškio dvare 1920 m.

yra ir visuomet bus gerbiamas ne tik draugu, bet ir garbingo priešo.

Kaip visais laikais, kaip garbingų Nepriklausomybės kovų metu, taip ir šių dienų tikrovės akivaizdoje kiekvienas karys, kiekvienas švietus, sąmoningas tautietis turi vienodai ryžtingai, kantriai ir budriai eiti savo pareigas, sąžiningai ir kruopščiai atlikti atitinkamą jam pavestą darbą, visuomet atmindamas, kad jo aukščiausioji pareiga — visomis jėgomis ginti savo Tėvynę ir jos laisvę. Taigi, krašto saugumas, mūsų nuolatinis moralinio ir fizinio ginklavimosi stiprinimas — visuomet turi būti pirmoje vietoje. Šia kryptimi aiškiai ir griežtai visai neseniai yra pabrėžęs mūsų kariuomenės vadas krašto apsaugos ministras b. gen. Raštikis atsargos karininkų išleistuvių metu Karo Mokykloje:

„Mūsų kariuomenės pažanga visus tautiečius džiugina, jie didžiuojasi ja. Bet greta to džiaugsmo ir pasididžiavimo visi mes turime teisę ir net pareigą iš kariuomenės ir iš savęs reikalauti, kad ta pažanga niekad nesustingtų, nesumažėtų, kad ji būtų visada aktuali, kaip ir visada turi būti aktualus ir pats valstybės saugumo reikalas, kurio didžiausiais faktoriais yra diplomatija ir kariuomenė. Tas aktualumas turi būti nuolatinis, nepertraukiamas, nors paprastai jis pasidaro populiariesnis tik tada, kada politikos akiratis pradeda niauktis. Psichologiškai tai yra visai suprantama, nors iš esmės šis reiškinys yra klaidingas, nes dėl visai suprantamų priežasčių pagrindinių saugumo reikalų tvarkymo tempo greitinimas ir tų reikalų aktualumas tik pavojaus metu yra pagrindinė klaida, apie kurią kalba net paprasčiausieji strategijos vadovėliai. Valstybės saugumo reikalų tvarkymo aktualumas ir populiarumas neturi priklausyti tik gyvenamojo momento psichologiško ūpo ir nuotaikos, bet turi būti planingai vykdomi visą laiką. Tik tokiu būdu galima tinkamai pasiruošti visokiems netikėtumams“.

Šiuos giliai prasmingus mūsų kariuomenės vado žodžius jau dabar aiškiai patvirtina paskutiniai galimų nauji saugumo žygiai, kurie, atrodo, lyg ir nesuderinami su paskutiniaisiais taikingais sprendimais. Dar didesnis suintensyvėjimas stiprinti saugumo prie-

Užmaskuotas priešlėktuvinės artilerijos pabūklas
Vyt. Maželio nuotr.

suotinio atoslūgio. Atvirksčiai: taikai išsaugoti vėl sužinome apie naujas karo aviacijos plėtimo programas, apie štabų bendradarbiavimus, apie naujų įtvirtinimų statybą, apie ginkluotųjų jėgų organizacijos tobulinimą dar glaudesnių tarptautinių bendradarbiavimų akivaizdoje. Vadinasi, ir pačios didžiosios, taiką iki šiol išsaugojusios ir saugojančios valstybės ir toliau vadovaujasi ne vien kuriais nors kilniaisiais jausmais, bet ir šiandien realiausiomis žinomomis priemonėmis.

Viso šio akivaizdoje kiekvienam pakankamai aišku, kad vien tikrai savo saugumo ir visuotinosios taikos tarnyboje budinčios mažosios valstybės dar su didesniu susikauptimu, rimtumu, pasiryžimu ir pasirengimu turi stovėti garbingoje laisvės ir savarankiško kultūrinio gyvenimo sargyboje.

Neseniai buvusio konflikto metu visa eilė mažųjų valstybių ėmėsi savo kraštams atitinkamų saugumo priemonių. Niekas dėl to nesišėbėjo ir neneigė šios joms garbingos teisės sustiprintu saugumu budėti prie savo sienų audringos šių dienų gyvenimo tikrovės akivaizdoje. Visiškas neutralumas ir savo tikrosios žemės gynimas buvo,

Visuomenės mums dovanotieji ginklai Tėvynės laisvei ginti

Kaip artilerija padeda pėstininkams

Artilerija yra gan svarbi kariuomenės ginklų rūšis. Jos jėga pasireiškia ugnyje. Artilerija savo ugnimi skina kelią pėstininkams, naikindama viską, kas tik trukdo jiems pulsti, ir padėdama jiems greičiau atlikti kovos uždavinius. **Pėstininkai kaunasi, o artilerija jiems padeda.** Artilerija kautynėse savo ugnimi pridenigia savo pėstininkus, mažina jų nuostolius arba, kaip sakoma, „artilėrijos prakaitas gelbsti pėstininkų kraują“.

Ugnies galingumo atžvilgiu artilerija yra galinga ir priešui pavojinga kariuomenės rūšis. Ji ginkluota galingomis mašinomis — artilėrijos pabūklais, kurie sviedžia dideliais atstumais įvairius sviedinius nuo 500 gramų iki 1500 kilogramų svorio. Kai kurie labai galingi pabūklai sviedžia net kelių šimtų kilogramų svorio sviedinius toliau kaip 100 kilometrų. Artilerija vykdo įvairius uždavinius. Ji ardo įtvirtinimus, apkasus, slėptuves ir kitus pastatus; ji naikina priešo ugnies priemones (artilėriją, kulkosvaidžius, tankus), o taip pat ir lėktuvus; pagaliau, ji kliudo gyvus taikinius, t. y. kovotojus, kur jie nebūtų — atviraime lauke ar slėptuvėse, ir t. t. Taigi, artilerija gali daug kuo padėti savajai kariuomenei.

Štai keletas pavyzdžių, paimtų iš Didžiojo karo (1914-1918 metų), kurie aiškiai rodo artilėrijos ugnies galią: 1914 m. rugpiūčio 7 d. kautynėse į šiaurės rytus nuo Verdėno (Prancūzijoje) prancūzų 42 art. pulko 6 baterijos vadas iš 5 kilometrų atstumo 75 mm patrankų ugnimi (iš 16 šrapnelių) sunaikino visą vokiečių 21-ji dragūnų pulką. Kautynių lauke vokiečiai paliko daugiau kaip 700 nukautų bei sužeistų karių. 1914 m. rugpiūčio 22 d. kautynėse ties Šarlerua prancūzų III korpo artilerija tikrai viena pati savo ugnimi atrėmė kelias vokiečių atakas. 1914 m. rugpiūčio 7-9 d. d. kautynėse ties Tarnovka rusų grenadierų gaubicų grupės 2-ji baterija sunaikino vokiečių 22 artilėrijos pulko dvi grupes, neatsargiai užėmusias atviras ugniavietes. 1914

m. rugpiūčio 26 d. kautynėse ties Zločevo aukštumomis rusų 5-os artilėrijos brigados dvi baterijos savo ugnimi per 20 minučių sunaikino austrų 4 artilėrijos pulką.

Didysis 1914-1918 metų karas, o taip pat ir mūsų karas dėl Nepriklausomybės aiškiai parodė didelę artilėrijos reikšmę. Artilėrijos vaidmuo šiandieninėse kautynėse yra labai didelis ir reikia pasakyti, kad jis dar vis auga. Kiekvienas bet kurios kariuomenės rūšies kareivis turi gerai žinoti, kaip gali jam padėti savoji artilerija, kaip jis pats gali jai padėti, kuo gresia jam prieš art., ir kaip prisidengti arba apsisaugoti nuo jos ugnies. Čia mes išnagrinėsime, kaip artilerija padeda savo pėstininkams.

Laimėjimas kautynėse pareina nuo bendro suderinto visų kariuomenės rūšių darbo. Tikrai draugiškai vienas kitą palaikant galima laimėti. Pėstininkai, raitininkai, artilerija, šarvuočiai, tankai, aviacija vykdo savo kovos uždavinius glaudžioje sąveikoje vieni su kitais. Jie veikia pagal vieną bendrą planą ir vieni kitiems padėdami vykdo vieną bendrą kariuomenės junginio kovos uždavinį.

Artilėrijos kovos darbas neatskiriamas nuo kitų kariuomenės rūšių kovos darbo. Ypačiai glaudžiai artilerija veikia su pėstininkais. Kaip gi artilerija padeda pėstininkams? Kaip pavyzdį, išnagrinėsime puolamąsias kautynes. Paimsime tą atvejį, kai mes žygiuodami susiduriame su einančiu prieš mus priešu. Tokių kautynių pradžioje (šios kautynės vadinamos susitinkamos) abi kovojančios pusės yra vienodose sąlygose ir todėl, norint paimti į savo rankas iniciatyvą, kitaip sakant, laimėti, reikia greitai veikti. Leiskime, kad mūsų priešakinės dalys susidūrė su priešakinėmis priešo dalimis ir smarkiai puola, kad nustumtų jas iki pagrindinių jėgų ir tuo trukdytų priešui ramiai išsiskleisti, o iš kitos pusės, kad užimtų daugiau patogias vietas ir laiduotų ramų mūsų pagrindinių jėgų išsiskleidimą. Šautuvų ir kulkosvaidžių ugnis iš abiejų pusių stiprėja. Imkime

mones ar tik nerodo, kad jos taikai išsaugoti buvo dar nepakankamos. Galvodami apie savo laisvos Tėvynės saugumą, turime niekuomet nepamiršti visų tų aplinkybių ir būdų laisvei išsaugoti, kurie niekuomet nesikeičia — pačių savęs. Tik mūsų pačių nuolatinis pasiryžimas, kantrus planingas darbas ir didelė moralinė visiško vieningumo jėga bus mūsų tikriausias talkininkas. Nenorėdami niekam kenkti ar kelti neramumus, o tik karžygišku pasiaukojimu ginti savo žemes, mes esame ir pasiliksime ramūs kaimynai mus supančioms tautoms ir būsime realia pajėga visoje toje taikos grandinėje, kurios dabar taip trokšta ir jai aukojasi tautos ir valstybės. Tik šia realia vieningumo, darbo ir nuolatinio saugumo stiprinimo linkme drąsiai eidami, tikrai pasieksime visų savo tautos idealų. O jų didžiausias — saugoti ir ginti Tėvynės Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę. Kiekvienas lietuvis turi galutinai ir griežtai iš savo minčių išmesti kurį nors savojo krašto, jo būklės ar pajėgumo šablonišką lyginimą svetimiesiems bei darymą įvairių fantastinių neigiamų išvadų ateičiai. Iki pat savo gel-

mių vieningos, ryžtingos, tinkamai ginkluotos ir visokiems netikėtumams drąsiai pasirengusios, kad ir nedidelės, tautos svoris ir egzistencijos prasmė nekuomet nepasikeitė ir nepasikeis. Tai patvirtina visos eilės mažų, tačiau kultūringų ir pagal save stiprių valstybių istorija, parašyta pasaulio karų ir taikos gyvenimo dienomis.

Save ir savo laisvą gyvenimą kiekvienas lietuvis gali drąsiai, su tvirtu pasitikėjimu lyginti ir stiprinti vien tikrai senosios Lietuvos karžygių darbais ir žygiais, jų sunkiomis ir sėkmingomis pergalėmis. Mūsų laisvės pranašų ir patriarchų išganingi žodžiai klaikios, beviltiškos priespaudos metu ir mūsų atgijusios kariuomenės savanorių ir pirmųjų pulkų didvyriški žygiai turi mums išblaškyti bet kurį neryžtumą, saugumo stiprinimo abejingumą, nelengvos būklės nuodijantią nevilgtį. Tik tokį, mus iki pasiaukojimo stiprinantį palyginimą dabarties su praeitimi mes tegalime padaryti ir juo vieningai, atvirai ir nuoširdžiai persiėmę — drąsiai, ryžtingai ir saugiai eiti laisvos, nepriklausomos Tėvynės Lietuvos keliu.

pavyzdį, kad prieš ugnis pasirodė stipresnė už mūsų ir mūsų priešakiniai būriai sustojo, negalėdami slinkti pirmyn. Be to, ir mūsų priešakinės saugos batalionas, kuris pradėjo išsiskleisti į kautynių tvarką, negali dėl kulkosvaidžių ugnies išeiti į priešą, o čia dar ir prieš artillerijos sviediniai pradėjo kristi: nors nevisai taikliai krenta, o vis dėlto nemalonu. Kas gi toliau daryti? Juk priešui ir reikėjo sulaukyti mus ir laimėti laiką, kad galėtų išskleisti savo jėgas taip, kaip jam naudinga, vadinasi, taip, kaip mums žalinga. Čia kaip tik artillerija ir ateina į pagalbą. Greičiausiai pasirengia kautynėms priešakinės saugos artillerija — 75-76 mm lengvosios patrankos, kurios ir pradeda pilti šrapneliais ir granatomis vietas, kuriose įsitvirtino prieš pėstininkai ir kulkosvaidžiai.

Tikėtis, kad priešakinės saugos artillerija galutinai prislėgs priešą-negalima, bet jos pagalba bus didelė: prieš pėstininkų ir kulkosvaidžių dalis nutils, o kitus pėstininkai turi patys nugalėti. Aplamai, kaunantis su priešakinėmis prieš dalimis, artillerija turi labai didelę reikšmę: kartais tik viena jos ugnis gali nustumti minimas prieš dalis. Toliau kalbėsime apie puolamąsias kautynes. Priešo šautuvai ir lengvieji kulkosvaidžiai pradeda iš eilės nutilti, bet užtat sunkieji kulkosvaidžiai iš kažkur šaudo ir šaudo, prieš artilleriją taip pat muša mūsų pėstininkus. Visai blogai! Jauti, kad nieko negali jiems padaryti: net nematai, iš kur jie šaudo. Čia jau pagrindinių jėgų artillerija ateina pagalbą. Ji iki to laiko jau suspėjo užimti ugniavietes ir per 1-1½ val. nuo pirmųjų šautuvų šūvių paleidžia ugnį, nors pagrindinių jėgų pėstininkai dar išsiskleidžia toli, artinasi prie priešakinių dalių arba vykdo tokį manevrą (judesį), kad prieš atžvilgiu būtų geriausioje padėtyje.

Sušvilpė įvairiais balsais sviediniai ir nulėkė čia į priešakinius prieš dalinius, čia toliau į jo užpakalį. 75-76 mm patrankos muša ir gyvąją prieš jėgą (žmones), ir atvirus kulkosvaidžius, ir pabūklus, ir tankus, ir šarvuotus traukinius; 105 mm gaubicos savo stačia ugnimi išvaro priešą iš vietovės raukšlelių, iš apkasų, iš miškų ir, aplamai, iš visokių priedangų ir pastato jį prieš 75-76 mm patrankų veikimą. Pagaliau, pradeda šaudyti ir galingesni pabūklai: 155 mm gaubicos ir 105 mm patrankos, kurios apšaudo prieš artilleriją, ateinančias ir išsiskleidžiančias į kautynių tvarką pagrindines jėgas, rezervus, kelius, kuriais gali žygiuoti priešas, ir galingas priedangas, kaip slėptuves, kurias sunaikinti lengvieji pabūklai (75-76 mm patrankos ir 105 mm gaubicos) negali. Tokias slėptuves sėkmingiausia naikina 155 mm gaubicos.

Iš čia mes matome, kad norint pašalinti bet kurią kliūtį, kuri sulaukia pėstininkus, artillerija turi pakankamai priemonių. Tuo tarpu mūsų pagrindinės jėgos, baigus išsiskleisti, ima pulti. Kautynės darosi vis karštesnės ir karštesnės. Leiskime, kad mūsų pėstininkai prisitartino prie prieš pėstininkų ir jų ugnis kartais sumažėja ir kai kur jie net visai nutilsta: atrodo, kad priešas galutinai prislėgtas, bet kai tik mūsų pėstininkai pradeda judėti, tai vienoje vietoje, tai kitoje priešas vėl paleidžia šautuvų ir kulkosvaidžių ugnį. Kas čia? Gal mūsų artillerija nesugebėjo nuslopinti prieš ugnies? Žinoma, artillerija padarė labai daug, bet vis dėlto ji viena galutinai prislėgti priešą niekuomet negali: visuomet atsiras prieš grupelės, gerai pridengtos, kurių artillerija jokiū būdu negali pastebėti; o jeigu ir pastebės, tai argi galima suardyti visus mažus apkasėlius, kuriuose

įsikasa kautynių lauke prieš pėstininkai; laiko ir sviedinių šiam reikalui neužteks; artillerija sunaikina tiktai svarbiausias kliūtis, o kitas patys pėstininkai turi pašalinti — pas juos šiam tikslui yra pakankamai priemonių. Kai mūsų artillerija pradeda šaudyti, pėstininkai turi eiti pirmyn, kiek galima greičiau. Juk negali, pavyzdžiui, prieš kulkosvaidininkai taikliai šaudyti, kai aplink juos visą laiką sprogsta sviediniai. Kulkosvaidis, gal būt, ir liks sveikas, gyva bus ir kulkosvaidininkų dalis, bet jie negalės galvos iškelti iš apkasos. Šiuo laiku pėstininkai turi neatidėliojant išnaudoti, nes tankia ugnimi artillerija ilgai šaudyti negali — ji turi taupyti brangius sviedinius. Vadinasi, puolime yra tokia taisyklė: artillerija šaudo — pėstininkai puola.

Jei mūsų pėstininkai įsiveržė į prieš pozicijos vidų, artillerija perkelia ugnį toliau, į rezervus, kad neleistų jiems pereiti kontrataką; tuo pat metu kita artillerijos dalis apšaudo prieš artilleriją.

Pagaliau, priešas nustumtas, mūsų pėstininkai įsitvirtina paimtose pozicijose, bet džiaugtis laimėjimu dar per anksti: priešas bet kurią minutę gali pulti. Dalykas rimtas. Tokiais atvejais nesusitvarkę pėstininkai gali būti lengvai išmušti iš užimtų pozicijų. Čia vėl padeda artillerija. Duos mūsų pėstininkai jai ženklą spalvotą raketa arba kuriuo nors kitu iš anksto sutartu signalu, arba net praneš telefonu, arba priešakinis artillerijos sekejnas praneš, kad priešas puoša pėstininkus. Artillerija tuoj paleidžia ugnį ir padeda pėstininkams atremti puolantį priešą. Jei priešas ima taip smarkiai trauktis, kad pėstininkai negali jo pasivyti, tai artillerija savo sviediniais gali dar ilgą laiką jį lydėti, vis labiau ir labiau ardydama jo tvarką.

Tuo būdu mes matome, kad puolant artillerija suteikia pėstininkams didelę pagalbą: ji padeda priešakinėms jų daliniams nustumti priešakines prieš dalis ir slinkti pirmyn, trukdo priešui išskleisti savo jėgas, pridengia mūsų kariuomenės išsiskleidimą, padeda pėstininkams pulti, šaudydama prieš artilleriją ir kulkosvaidžius, ir, pagaliau, padeda pėstininkams atremti prieš kontrataką.

Čia mes išnagrinėjome tiktai puolimą. Bet paėmę bet kuri kovos atvejį, mes pamatysime, kad visur artillerija yra geriausia padėjėja pėstininkams.

Z. D.

Užmaskuotas karo lėktuvas lauko aerodrome

Vietiniai ištekliai

Kariuomenės Vadas savo įsakyme Nr. 32, tvirtindamas Intendantūros lauko tarnybos statutą, drauge įpareigoja visus vadus ir viršininkus rūpintis, kad kiekvienas karys visose kautynių aplinkybėse būtų pavalgydintas, o arklys pašertas ir kad kariuomenei reikalingi tiekmenys, kiek aplinkybės leidžia, pirmiausia būtų imami iš vietinių išteklių ir tik tai, ko trūksta, tiekiami iš užnugario. Kitaip tariant, kariuomenės kautynėse aprūpinama reikalingais daiktais pristatant iš užnugario, ir ji pati apsirūpina imdama esamoje vietovėje, o jei gali gauti visas reikalingas kautynėms tiekmenis vietoje, tai neturi teisės reikalauti iš užnugario.

Vietiniais ištekliais vadinami tie visi tiekmenys, kuriuos kariuomenės vienetas¹⁾ gauna čia pat esamoje vietovėje ar jos netolimoje apylinkėje, juos pats pasiima, transportuoja į reikalingą vietą ir sunaudoja.

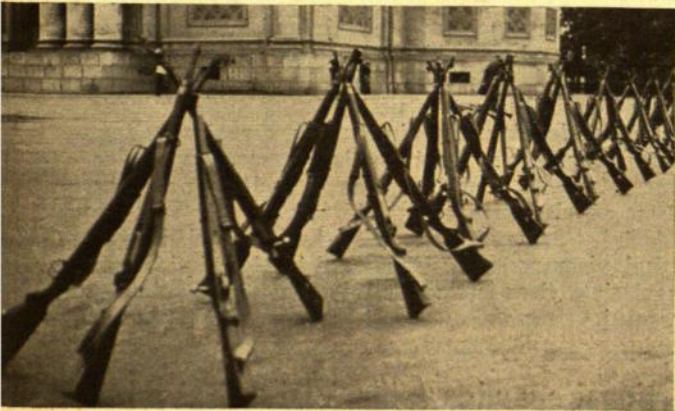
Dažniausiai vietiniai ištekliai apims: a) šieną, šiaudus, mėšinius gyvulius, žalias daržoves (bulves, kopūstus, burokus, obuolius ir kt.), kurą ir, rečiau, avižas ir koloniales prekes; b) dalinę inžinerijos medžiagą, ypač medį ir jo dirbinius, c) kitus tiekmenis.

Kodėl kautynėse naudinga imti iš vietinių išteklių reikalingas kautynėms tiekmenis?

1) Visų pirma, tai suprastina ir palengvina pačių kautynių reikmenų tiekimo organizaciją, žodžiu, — pagal ekonominį principą: gauti daugiausia naudos mažiausiomis pastangomis.

2) Ne visi tiekmenys palankūs transportavimui (pervežimui). Vieni jų nepatogūs dėl savo mažo svorio ir didelio tūrio, reikalauja daug transporto priemonių, pvz., šienas, medis. Kiti tam tikrais metų laikotarpiais dėl temperatūrinių sąlygų sunkiai įmanomi pervežti, reikalauja didelio įpakavimo, o tai pabrangina patį tiekmenį, pvz., bulvės žiemos metu. Treti, būdami kelionėje ilgesnį laiką, yra nuostolingi pvz., mėšiniai gyvuliai, nes juos kelionėje reikia maitinti, ir jų svoris krinta. Be to, gabenama iš tolimesnio užnugario mėsa vasarą genda, o konservuojant, ji brangiau kainoja ir iš dalies netenka savo maistingumo.

¹⁾ Kar. vienetas — bet kuris junginys, dalis ar dalinis. Vienetai gali būti organizaciniai (nustatomi etatais) arba taktiniai (sudaromi takt. sumetimais).

Ginkluodami kariuomenę — ginkluojame patys save!

3) Jeigu prisiminsime, kad daugelis tų tiekmenų, o ypač mitybos produktai, medis, šiaudai yra kaime, taigi, toje vietoje, kur arti jos ar čia pat vyksta kautynės, tai, jei leistume, kad viską, kas reikalinga kautynėms vesti, būtų tiekiami iš užnugario, o pati kariuomenė sau reikalingomis tiekmenimis visai nesirūpintų, tada, visų pirma, kaip ir iš kitur, taip ir iš kautynių vietovės reikėtų reikalingas kariuomenei tiekmenis surinkti, transportuoti į užnugarį ir iš ten, paskirsčius, grąžinti atgal. Tai būtų nereikalingas laiko gaišinimas, netiksliai sunaudotas darbas ir įvyktų kai kurių tiekmenų dideli nuostoliai ir pačiu reikalingiausiu momentu jų pritrūktų. Be to, šitoks tiekimo būdas labai daug kainotų: suiminėti reikėtų daug suėmėjų ir transporto priemonių, užnugaryje sandėlių su personalu, nes reikėtų saugoti nuo gedimo ir paskirsčius transportuoti atgal; transportuojant reikėtų nemaža taros. Žinoma yra tiekmenų, kurias reikės suiminėti kautynių vietovėje ir siųsti į užnugarį perdirbti ar apdirbti ir paruoštas vartojimui grąžinti, bet tik iš dalies, pvz., duoninius grūdus, kada vietoje nėra malūnų ir kepyklų, ar kruopinius grūdus, žalias odas ir kt.

4) Kai kurie tiekmenys, paimti švieži ir tuojuo vartojami, yra geresni, ypač mitybos produktai.

5) Arti kautynių vietovės svetimiems suėmėjams susidarytų sunkumų ir kultų nesupratimų tarp kariuomenės vienetų viršininkų ir suėmėjų bei jų viršininkų. Be to, suėmėjai, nežinodami gerai kautynių būvio, kenktų ir pačiai kautynių eigai.

6) Jei kartais taktikos ar kitais sumetimais reikėtų vietovę užleisti priešui, tai ir tuo atveju reikia pirmiausia sunaudoti vietinius išteklius, o esančius tolimesniaje užnugaryje taupyti ateičiai; tą darbą geriausia gali atlikti tik kariuomenės dalis.

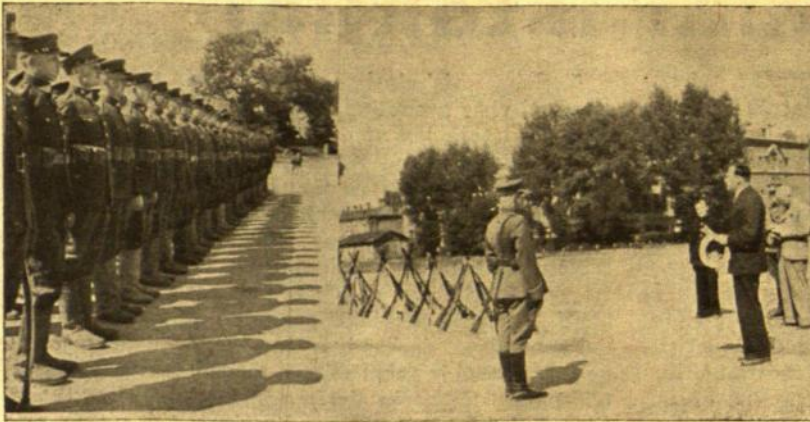
7) Jei visų tiekmenų tiekimas būtų vien tik iš užnugario (jis karo metu gali nutrūkti), tai kar. vienetai vietinius išteklius išnaudoti nebūtų pasirengę ir tada kariuomenė fronte galėtų likti visai be reikalingų kautynėms vesti tiekmenų.

8) Toks tiekimo dvilypiškumas jau išbandytas daugelyje karų ir vienas kitą papildė. Be to, kariuomenės aprūpinimas iš vietinių išteklių yra pirmesnis už tiekimą iš užnugario. Ir senuose amžiuose visą laiką vyravo vietiniai ištekliai, ypač mitybos tiekmenys, tik paskutiniais šimtmečiais daugiau išsiplėtė tiekimas iš užnugario.

9) Ir, pagaliau, visą tiekimo darbą bei transportavimą atlieka kar. vienetas savo jėgomis ir priemonėmis, nes tie tiekmenys yra čia pat ar arti jo. Iš paimtų tiekmenų gaunama visais atvejais didesnė nauda. Be to, atkrinta visi aukščiau suminėti negalavimai.

Tatai kar. vienetai nėra sunku, nes jis turi aprūpinimo reikalams ūkio pareigūnus, kurie drauge atlieka ir vietinių išteklių tiekmenų suėmimą, transportavimą bei paskirstymą.

Viena didžiausių blogybių vietinius išteklius išnaudojant yra neekonomiškas tiekmenų suvartojimas. Kar. vienetai, suiminėdami tiekmenis, jų suima daugiau ir daugiau suvartoja, kartais dalį tik apgadina, neišnaudoja produktingai liekanas ir t. t.

Tūkstančiai šiais metais visuomenės paaugotų ginklų — dešimteriopai padidino mūsų kariuomenės ir šaulių galią

Vietinių išteklių suėmimo būdai yra:

a) Laisvas pirkimas, kada perkama iš tų vietinių gyventojų, kurie parduoda už susitartą kainą, ir čia pat atlyginama;

b) Taip pat laisvas supirkimas, tik jau ne už susitartą kainą, o už iš anksto nustatytą kainą.

Vienu ir antru atveju pinigai gali būti sumokami tuojau. Jei ne — išduodami kvitai, pagal kuriuos pinigų visada gali gauti atitinkamame banke ar net kar. vieneto išdinėje. Taip daroma tais atvejais, kada yra lėšų pakankamai ir tai leidžia kiti valstybiniai reikalai.

c) Karo metu, kada valstybė iš karto nepajėgia sumokėti už paimtas kariuomenei tiekmenis, arba kada išsiplečia krašte spekuliatyvinės kainos, arba gyventojai nenori laisvai už nustatytą kainą parduoti, tai iš gyventojų reikalingos kariuomenei tiekmenys ar net kartais ir civ. gyventojams imamas prievartos keliu — rekvizicijos būdu už nustatytą atlyginimą. Už paimtus tiekmenis išduodami kvitai, pagal kuriuos paimtų tiekmenų savininkai, paskelbus mokėjimą, gali gauti atlyginimą atitinkamame banke ar kitur.

Vietinių išteklių suėmimo būdo pasirinkimas, visų pirma, pareina nuo jų gausumo pas gyventojus. Pats vietinių išteklių gausumas pareina nuo metų laiko (rudeni — daugiau, pavasarį ir vasarą mažiau), apylinkės gyventojų turtingumo ir jų apgyvenimo tankumo (daugiau miestų — jiems reikia palikti pragyvenimo minimumui) ir gyventojų geros valios.

Vietinių išteklių naudojimas:

Vietinių išteklių naudojimas gali būti skirstomas taip:

1) Kautynių vietovėse vietinių išteklių suėmimą dažniausiai vykdo pačios kar. dalys ir daliniai per savo ūkio pareigūnus. Jos, žinoma, suiminės tik savo reikalams — vartojimui. Jei suiminėja pulkas, tai ūkio viršininkas suiminėjimą vykdo per maisto tiekėją, ūkio dalinio vadą ir kitus pareigūnus. Jei bus pavesta jas suiminėti daliniui, tai dalinio vadas suėmimą paprastai vykdys per ūkvaizdį ar kitą skirtą pareigūną. Suėmimo rajoną, jo atlikimą ir reikalingas priemones (jei reikia mokėti — pinigų) nurodo ir duoda aukštesnio kar. vieneto vadas. Paprastai suėmimo rajonas pulkui bus jo veikimo baras platumon, gilyn iki užnugario, tai yra, apie 15 km į užnugarį nuo pagrindinės ribos.

2) Vietinių išteklių suėmimą gali vykdyti savo kautynių vietoje junginys (divizija). Kar. junginys taip pat gaus nurodymų iš aukštesnio kar. skaidinio ar kar. vado dėl vietinių išteklių naudojimo. Jo suėmimo rajonas normaliai bus baro veikimo plotas ir apie 50 km į užnugarį nuo pagrindinės ribos. Kar. junginys turi savo ūkio organus, kurie tą darbą atliks pagal duodamus jiems nurodymus. Vienu ar antru atveju, ar bus vietiniai ištekliai naudojami, priklausys ir nuo šių priežasčių: ar kar. vienetas turės pakankamai transporto priemonių — divizija pervežti į pulką, o pagaliau pulkas — į dalinį, jei jų nėra, tai reikia suėmimą pavesti mažiausiam kar. vienetai, kuris čia pats ir sunaudoja; ar suėmimo rajonas turtingas reikalingomis tiekmenimis; ar kelių tinklas pakankamas ir geras, koks metų laikas ir, pagaliau, ar gyventojai mielai duoda reikalingus daiktus ar reikalingą prievartą.

Šie klausimai dažnai ir nusvers, kam pavesti vietinių išteklių išnaudojimą, nes reikia gerai atminti, kad juo arčiau fronto, tuo kar. vienetas turi mažiau laiko vietinių išteklių suėmimui.

c) Aukščiau kar. junginio, visame valstybės plote vietinių išteklių išnaudojimu rūpinasi kar. centriniai tiekimo organai, padedant teritoriniams sandėliams per savo atitinkamus pareigūnus.

Bendrai kokiu būdu ir kas sunaudos vietinius išteklius, išskiriant laisvą pirkimą, daroma padedant atitinkamiems valstybės ir savivaldybių organams, o ypač kada daroma rekvizicijų būdu, nes tie organai geriausia pažįsta vietinių gyventojų padėtį, o savivaldybės yra gyventojų atstovai.

Baigiant šia proga drauge noriu priminti, kad karo metu bus asmenų, kurie teisingai vienokios ar kitokios prievolės nenorės atlikti. Bet turime gerai suprasti, kad jeigu siūsimė į frontą geriausius savo sūnus, tai negalima gailėtis ir jokių turtų ir, be to, visais kitais būdais turime padėti jiems sėkmingai atlikti tą sunkų uždavinį. Jei neremsime savų geru noru, tai atėję sve-timieji ne tik viską išplėš prievartos keliu, bet ir mus sunaikins.

Be to, ir prievolės valstybė deda visiems piliečiams lygias ir nenori apsunkinti vienos ar kitos ūkio šakos ar asmens. Ir jai svarbu, kad gėrybių šaltiniai, kaip taikos taip ir karo metu nesilpnėtų, o augtų ir pagamintų kuo daugiausia naujų gėrybių, o ypač reikalingų krašto saugumui. Todėl sunkiais momentais neieškome prižasčių ir nekliudykime, o padėkime atitinkamiems pareigūnams atlikti skirtą valstybės saugumo uždavinį. Tuo padėsime ne tik kariuomenei, bet, apskritai, visam valstybės saugumui ir, eidami vieningai, nugalėsime visus sunkumus ir tada neteks svetimiems vergauti.

VI. Baršauskas

Artinasi spaudos talka. Visi išsirašysime „KARĮ“ 1939 metams!

Kaip ruošiami Lietuvos karininkai

KRAŠTO APSAUGOS MINISTRO B. GEN. RAŠTIKIO PAREIŠKIMAS SEIME

Spalių 11 d. Seime svarstant Vytauto Didžiojo Aukštosios Karo Mokyklos įstatymo projektą, jį referuodamas, *kariuomenės vadas, einąs krašto apsaugos ministro pareigas b. gen. St. Raštikis* pranešė iš viso apie karininkų mokymą.

— Kariuomenės vadovybės paruoštu ir aukštesnių instancijų patvirtintu planu vadovaujantis, prieš keletą metų pradėjus sistemingiau ir aktingiau tvarkyti mūsų kariuomenės ir, apamai, valstybės saugumo reikalus, negalima buvo neatkreipti dėmesio ir į kariuomenės mokymą bei auklėjimą. O šioje srityje daugiausia teko rūpintis pačių vadų, t. y. karininkų, mokymu.

1935 m. VII. 3 d. buvo išleistas Pirmojo Lietuvos Prezidento Karo Mokyklos statutai, vėliau paskelbtos tam statutui vykdyti taisyklės ir kariuomenės vado patvirtintas tos mokyklos vidaus tvarkos statutai. *Svarbiausias pertvarkymo tikslas buvo, kad kariūno mokymosi laikas būtų pailgintas ligi trejų metų ir kad ateityje nebūtų karininkų, praktiškai nepažįstančių rikiuotės kareivio ir rikiuotės puskarininkio gyvenimo pulke.* Šie dėsniai jau vykdomi ir dabar kiekvienas kariūnas, be jokių išimčių, turi išeiti pulke jam skirtą jaunojo kareivio ir puskarininkio mokymo programą (*mokomoje kuopoje*). Kiek vėliau, 1937 m. II. 12 d. panašiais principais buvo pertvarkytas ir atsargos karininkų — aspirantų įstatymas. Dabar atėjo eilė baigti tvarkyti ir aukštąją karą mokyklą.

Jau eilė metų, kai mūsų kariuomenės vadovybė atsisakė tobulinti karininkus tik užsienyje — karą akademijose ar kitose aukštojo karą mokslo mokyklose. *Pirmiausia todėl, kad kiekviename krašte karą mokslas pritaikytas prie savo specifinių sąlygų, kurios mums gali būti tolimos arba ir nenaudingos.* Be to, ruošiant karininkus įvairiose valstybėse, gaunasi jų nevienodas, įvairus paruošimas, kurį tenka vienodinti, bendrinti, ir kuris kariuomenėje nėra pageidaujamas. Pagaliau siuntimas karininkų į užsienį brangiai atseina. Dabar siunčiama į užsienius tik po vieną karininką į kai kurias akademijas, kad visai nenutrauktume su jomis ryšių, kad galėtume sekti nuolatine aukštojo karą mokslo pažangą ir naujas pažiūras bei tendencijas. Be to, karininkai siuntinėjami į įvairias specialias mokyklas, kurių steigti mes tuo tarpu negalime ir neapsimoka.

Savo aukštąją karą mokyklą faktinai turime, tai aukštieji karininkų kursai, kurie veikia Vytauto Didžiojo vardu. Jie veikia 1922 m. priimtu statutu, kuris yra nutolęs nuo gyvenimo, kad dabar beveik neįmanoma jį vykdyti. Atskirais kariuomenės vadovybės įsakymais kursai kelis kartus pertvarkyti, jau yra išleidę kelias generalinio štabo ir intendantūros specialybės karininkų laidas, jie veikia ir yra taip sutvarkyti, kaip nurodyta dabar Seime svarstomame įstatyme. Seimas dabar prašomas ne kokių naujūmų įvesti, bet įteisinti esamą padėtį.

Nenorėta reklamuotis „Karo akademijos“ ar „Generalinio štabo akademijos“ vardu, o parinktas kuk-

lesnis ir tikrai lietuviškas pavadinimas — aukštoji karą mokykla. *Turime karą mokyklą, turėsime ir aukštąją karą mokyklą.* Suteikti tai mokyklai aukštosios mokyklos vardą ir teises reikia, nes karininkui šią mokyklą baigti reikia ne tik pasiruošimo, darbo, bet ir laiko studijoms nemažiau nei studentui universitete ar kitoje aukštojoje mokykloje. Juk dabar į karą mokyklą priimami tik baigę gimnaziją. Karą mokykl. turi mokytis trejus metus. Po to tik geriausieji karininkai, atlikę stažą, pasiruošę ir išlaikę dvejus konkursinius egzaminus, gali patekti į aukštąją karą mokyklą, kur mokslas su ginklų rūšių praktika trunka taip pat trejus metus, o gali būti ir ketverius. Tik po to karininkas gali gauti diplomuoto karininko vardą. Taigi, atrodo, kad diplomui gauti iš karininko net daugiau reikalaujama nei iš studento kitose civilinėse aukštosiose mokyklose.

Toliau b. gen. Raštikis detaliam painformavo apie įstatymo projektą.

Kariuomenės vadas nurodė, kad dabar mokosi trečioji generalinio štabo skyriaus karininkų laida ir ruošiami kandidatai ketvirtai laidai, o intendantų skyrius tėra išleidęs tik vieną laidą ir tuo tarpu naujos laidos neturi, bet prirėkus ji galės būti sušaukta. Kitų skyrių taip pat neturi, bet reikia kariuomenės vadovybei palikti laisvę pačiai spręsti, jei kils reikalas, kad ji ateityje galėtų ir kitus skyrius, pvz., artilerijos, kavalerijos, aviacijos, karą technikos ir kt. įsteigti. Visų dėstomų dalykų įstatyme pažymėti negalima, nes tai būtų negyvenimiška. Karą mokslas negali būti sustingęs, jis nuolat taikosi prie naujų gyvenimo aplinkybių. Kas šiandien aktualu, tas rytoj gali būti visai nesvarbu ir antraip, užtat šioje srityje įstatymas numato didesnę lankstumą ir paveda šį reikalą tvarkyti kariuomenės vadui. *Mokslo personalas pavadintas ne profesoriais, bet lektorais,* nes personalo daugumą sudaro tikrosios tarnybos karininkai, kurie negali dirbti vienos srities tyrinėjimuose ir mokslo studijuose, nes visų pirma jie yra vadai ir jų visa tarnybos eiga turi būti tvarkoma ne kaip mokslo žmonių, bet pirmiausia kaip karininkų — vadų. Į mokyklą priimami tik ligi kapitono laipsnio ir ne senesni kaip 35 m. amžiaus dėl to, kad per eilę metų nuolat tobulinant karininkų kadrą ir renkant kandidatus į įvairias mokyklas ir kursus, buvo taip perkošti visi karininkai, kad jau atėjo laikas, jog vyresnieji jau užima atsakingas vietas, arba jau yra baigę įvairias mokyklas ir kursus, arba jie yra pasiekę tokio amžiaus ir užimamos vietos, kad dėl įvairių priežasčių jau neapsimoka jų sodinti į vieną suolą su leitenantais ir versti čia mokytis trejus ketverius metus, kad po to galėtų užimti beveik tas pačias vietas, kurias jie dabar yra užėmę. Kitas reikalas tuos karininkus tobulinti įvairiuose trumpesniuose kursuose, nors ir prie tos pačios aukštosios karą mokyklos. Toks tobulinimas yra ir bus daromas. *Į aukštąją mokyklą atsi-randa gana daug kandidatų. Pvz., į naują karininkų laidą, kuri susirinks tik 1939 m. rudenį, jau dabar yra*

raštu pareiškę norą įstoti 96 karininkai, kai tuo tarpu būsią galima priimti tik apie 25 karininkus.

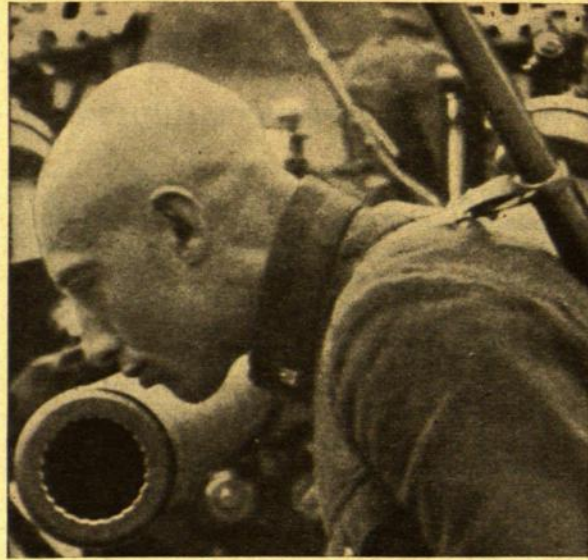
Baigdamas b. gen. Raštikis pareiškė, kad šį įstatymą priėmus, nereikės naujų išlaidų daryti, nes bus tik įteisinta tai, kas ligi šiol jau vykdoma. Šį įstatymą priėmus teksią į Seimą ateiti dar su kitais įstatymų projektais, liečiančiais kitas mūsų kariuomenės ir valstybės gynimo tvarkymo sritis. Prašė projektą pripažinti svarstytinu ir priimti.

Balsuojant įstatymo projektas pripažintas svarstytinu ir perduotas komisijai, į kurią išrinkti Seimo nariai: Barkauskas, Čaplikas ir Merkys.

Seimas priėmė Valstybės Prezidento rinkimų įstatymo pakeitimą

Valstybės Prezidento A. Smetonos kadencija baigiasi gruodžio 11 d. Spalių 11 dieną į Seimo posėdžio darbotvarkę buvo, kaip skubotas, įrašytas Valstybės Prezidento rinkimų įstatymo pakeitimo projektas, kurį referavo vidaus reikalų ministras plk. S. Leonas. Pirmiausia ministras paminėjo, kad gruodžio 11 d. baigiasi Valstybės Prezidento Antano Smetonos kadencija ir kad turėtų būti tai dienai paskirti nauji rinkimai. Užtat šį įstatymą reikia suderinti su naująja Valstybės Konstitucija. Prezidento rinkimų įstatyme pasakyta, kad renka „ypatingieji tautos atstovai“, o konstitucijos 64 str. pasakyta „tautos atstovai“. Siūloma įstatyme vietoje „ypatingieji tautos atsovai“ pakeisti žodžiais „tautos atstovai“.

Toliau, senosios konstitucijos 45 str. pasakyta, kad Valstybės Prezidentu gali būti kiekvienas pilietis, kuris gali būti renkamas atstovu į Seimą ir t.t. Naujosios konstitucijos 63 str. pasakyta, kad Valstybės Prezidentu gali būti renkamas pilietis, kuris ligi

Artilerininkas priesaikos metu bučiuoja patranką

balsavimo dienos yra suėjęs ne mažiau kaip keturiasdešimt metų amžiaus ir kuris gali būti renkamas Seimo nariu. Užtat rinkimų įstatymą reikia suderinti ir su tuo konstitucijos straipsniu, dėl to įstatymo § 57 dabar pasiūlyta tokios redakcijos: „Prieš balsavimą susirinkimo pirmininkas skelbia vardus ir pavardes tų pasiūlytų į Valstybės Prezidentus kandidatų, kurie atitinka Lietuvos konstitucijos 63 str. reikalavimus“.

Ministras prašė projektą pripažinti skubotu, svarstytinu ir priimti.

Seimas įstatymo pakeitimą vienbalsiai priėmė.

Naujasis Vokietijos karo atašė Lietuvai gen. št. plk. ltn. Justas uždeda vainiką ant Nežinomojo Kareivio kapo

Lietuvių bataliono Rovne kario atsiminimai

Teko man susitikti seną rusų armijos karį, kaudietį Motiejų Vanagą-Strinską, kuris papasakojo apie lietuvių bataliono Rovne linksmas ir liūdnas likimo valandas.

— Tai buvo dar 1916 metais, — sako Vanagas, — pasklido gandai apie besikuriančius lenkų legionus ir iš rusų armijos lenkai būriais pradėjo traukti į juos.

Taip vieną kartą išrikiavo mūsų VI Turkestanu šaulių pulką ir atėjęs pulko vadas plk. Leščikas griežtai tarė:

— Visi lenkai tris žingsnius pirmyn, marš!

Daugis išėjo tris žingsnius pirmyn... Mane ėmė kumščioti kaimynai rusai į pašoną:

— Kodėl tu neišeini? Bus tau rieta... .

Pulkininkas paklausė kuopų vadų, ar visi išėjo? Mūsų kuopos vadas pasakė, kad šitas vienas neina ir gana...

Pulkininkas piktai suriko:

— Kodėl tu neišeini?

— Jūsų aukštybe, pulkininke, dėl to, jog aš nesu lenkas...

— O kas tu esi?

— Aš esu lietuvis, — atsakė Vanagas.

Pulkininkas ironiškai nusišypsojo, jog kaip gyvas, jam neteko dar girdėti tokios tautybės ir neturįs supratimo, kur tie žmonės gyvena... Pulkininkas rūsčiai sukomandavo: tris žingsnius pirmyn, marš!

Rusai lenkus nutarė išsiųsti į krašto gilumą, į Kaukazą. Labai susisielojo ir Vanagas, tačiau jam laimė atėjo į pagalbą: kad ir „litviną“, bet kaip sąžiningą kareivį pristatė jo vadovybė išsiųsti į felčerių mokyklą. Gerai ją baigęs, grįžo vėl į savo pulką, išvengęs Kaukazo.

— Vieną kartą, — pasakoja Vanagas, nepaprastai susijaudinęs grįžo pulko ligoninės gydytojas lenkas ir džiaugsmu nesitverdama tarė: — Motiejau Vanagai, mes jau galime važiuoti į lenkų legionus!

— Kaip gaila, — sakė Vanagas liūdnai, — nes aš turėsiu dar kiek palaukti, kol organizuosis lietuvių legionai...

— Ot tai tau, iki šiol nežinojau, kad tu niekšas.

Linksma gydytojas, išvažiuodamas į legionus, atsiseikindamas išbučiavo visą ligoninės personalą, tik vargšui Vanagai nepadavė nė rankos...

**

1917 m. pulkas persikėlė į Rovną. Vos išlipę stotyje, lietuviai kariai savo akim negalėjo tikėti: jie pamatė išlipintus lietuviškai spausdintus atsišaukimus į visus lietuvius karius, kuriuose buvo skelbiama apie lietuvių batalionų organizavimą. Kariai skaitė ir trynė akis vis dar netikėdami. Tačiau buvo tikrėnybė — ir adresas buvo tiksliai nurodytas, kur kariai turėjo registruotis.

Tenai buvo Pietų-Vakarų armijos lietuvių komitetas, kurį sudarė: pirm. Vald. Černeckas, pavad. dr. Kancl. Drapas ir sekr. P. Briedulis.

1918 m. sausio 11 d. Petrapilyje įvyko II-sis steigiamasis rusų armijos lietuvių karių suvažiavimas. Į tą suvažiavimą buvo išrinkti atstovais nuo Pietų-Vakarų armijos lietuvių komiteto dr. Kancl. Drapas, o nuo Rovno įgulos — felčeris M. Vanagas-Strinskas.

Tada suvažiavime dalyvavo visokių frakcijų, bet gausingiausia buvo vadinamoji bėpartyvių frakcija. Iš jų paminėtini: apskr. virš. Valevičius, insp. Vokietaitis, Ukmergės vet. gyd. Kancl. Drapas, Biržų karo komendantas plk. Mikalauskas, rašytojas V. Bičiūnas ir t.t.

Į suvažiavimo prezidiumą taip pat buvo išrinkti bėpartyvių frakcijos atstovai. Tačiau tai nepatiko bolševikų frakcijai ir jie pakėlė didžiausią triukšmą, grasindami suardyti visą suvažiavimą, jeigu prezidiumo pirmininku nebus išrinktas jų frakcijos atstovas. Po ilgesnio pasitarimo ir buvo nutarta prezidiumo pirmininko vietą užleisti bolševikui Rasikui, Utenos ūkininkaičiui, dabar Minsko gubernijos komisarui. Suvažiavimui sekretoriavo Jonynas.

Kai suvažiavime prasidėjo kalbos ir rezolucijos, kilo didelių nuomonių skirtumų. Bėpartyviai ir visos kitos frakcijos griežtai pasisakė už Lietuvos nepriklausomybės atstatymą, o bolševikai apie tai nenorėjo nė girdėti. Jie norėjo raudonosios Lietuvos, sujungtos su Rusija. Priėjo iki to, kad Rasikas kitų frakcijų atstovams nebeleido kalbėti ir paskelbė suvažiavimą uždarytą. Tačiau didžioji dauguma su tokia pirmininko nuomone nesutiko ir reikalavo suvažiavimą tęsti. Tada Rasikas atsivedė raudonarmiečius su kulkosvaidžiais ir griežtai įsakė išsiskirstyti. Tatai matydamas, suvažiavimas nutarė išsiskirstyti.

**

Lietuvių batalionas Rovne gyveno šviesių vilčių ir lūkesčio dienas.

Kas dieną ir kas valandą batalionas tesvajavo apie vieną tikslą: kada su ginklais ir visa karo manta galės grįžti į atgyjančią Lietuvą ir stoti kovon už josios laisvę. Kasdien iš bataliono vyrų krūtininių skambėjo Tėvynės ilgesio dainos. Taip slinko vilties dienos, savaitės.

**

Tarp kareivių sklido gandai, kad ukrainiečių „centralinė rada“ esą slapta pasiūliusi vokiečiams septynis milijonus pūdų rugių, kad išvytų iš Ukrainos bolševikus. Vokiečiai puolė bolševikus, ir už poros dienų Rovne jau buvo girdėtis vokiečių patrankų gaudimas ir kulkosvaidžių klegėjimas. Bolševikai panikoje bėgo. Lietuvių batalione įvyko skubus pasitarimas, kas daryti: bėgti kartu su bolševikais, ar pasiduoti jau besiartinantiems vokiečiams? Buvo nutarta bėgti su bolševikais. Bataliono vadas Černeckas nuvyko pas vietos komisarą prašyti vagonų. Išsigandęs komisaras mūsų vadui stačiai atrėžė:

— Eikite sau po velnių, mes patys neturime vagonų...

Savomis gurguolėmis batalionui pasitraukti nebuvo jokios vilties, tat batalionas nutarė siųsti delegaciją pas vokiečių karo vadovybę. Bataliono vadas nuvyko pas vokiečių fronto vadą, rodos, gen. Leipzigą pareikšti, kad Rovno lietuvių batalionas bėgti su bolševikais atsisako ir prašė sąlygų. Gen. Leipzigas griežtai paklausė, ar nėra batalione bolševikų. Vadas už tai garantavo savo gyvybe. Tada generolas pasakė:

— Gerai, jūsų batalionas nebus nė pirštu paliestas!

Kitos dienos rytą Rovnas buvo užimtas. Vokiečiai išlaikė savo pasižadėjimus: batalionas pas naujus šeiminingus jautėsi puikiai.

Po kelių dienų mieste bus išlipintas griežtas įsakymas vokiečių, rusų ir ukrainiečių kalbomis, kad visi buvę rusų armijos kariai tuojau užsidėtų uniformas — antpečius ir laipsnius. Kas bus sugautas be antpečių — bus sušaudytas vietoje. Lietuvių batalionas susirinko pasitarti, kas daryti. Argi atskiras lietuvių batalionas vėl užsidės buv. rusų armijos antpečius. Čia buvo surasta tikra išeitis. Mieste suieškojo šaltkalvį, kuris tuojau padarė Vyčio ženkliukų, o kiti krautuvėse suieškojo lietuvių tautinės spalvos kaspinių. Bataliono vyrai išėjo į miestą nauja, niekam dar nematyta uniforma: su Vyčio ženkliukais kepurėse ir tautinių spalvų trikampiais ant rankovių. Vokiečių kariai klausinėjo:

— Wer sind sie?

— Lietuviai! — atsakydavo vyrai.

— O ja, Litauer, ja, ja, sie sind gute Menschen.

Po kelių dienų vėl buvo išleistas griežtas įsakymas, kad visos atskiros dalys bei atskiri asmenys tuojau atiduotų visus turimus ginklus Rovno vokiečių komendantui. Kas daryti? Batalionas sudarė sąrašus, sukrovė į vežimus daug granatų, kulkosvaidžių, šautuvų bei šovinių ir išvežė į komendantūrą. Komendantas, patyręs kieno čia ginklai, pasakė:

— Ne, ne, generolas Leipzigas įsakė jūsų neliesti. Važiukite sau sveiki!

Džiūgaudami vyrai vėl grįžo su ginklais į savo kareivines.

Paskui ukrainiečių „Rada“ įsakė, kad visos neukrainiškos dalys tuojau išsiformuotų. Batalionas surašė

rašą, primindamas abiejų pavergtų tautų troškimus. Tuo tarpu ukrainiečiai laisvi, bet greit bus laisva ir lietuvių tauta... Tada ukrainiečiai mūsų bataliono nebelietė.

Netrukus vėl atėjo iš Kijevo Centralinės Rados įsakymas, kad visos svetimos dalys be jokių kalbų išsiformuotų. Bataliono delegacija, su vadu Černecuku priešakyje, nuvyko į Kijevą. Po ilgų derybų batalionas vėl paliko neišformuotas, tik buvo pateikta sąlyga, kad batalionas padėtų citi nors įgulos tarnybą.

**

— Paskui atėjo žinia, — sako pasakotojas, — kad Pabaltijo gyventojams leidžiama grįžti į savo kraštus. Mes penki: aš, Liutkus, Morkūnas ir dar dviejų pavardžių neatsimenu, nebesulaukdami tos valandos ir ilgesio apimti, išvažiavome iš Rovno. Tačiau Polocke mūsų svajonės sudužo, kaip vandens lašelis į uolas: vokiečiai suėmė ir išlaikė nelaisvėje per keturis mėnesius. Per tą laiką mes iškentėjome pragarą žemėje ir dėl bado netekome sveikatos. Paskui vokiečiai išgabeno į „kilimo vietas“, bet ne į ten, kur gimę, o iš kur buvome mobilizuoti. Mane gabeno į Rygą. Daugpilio link važiuodami, rodos, jautėme tėviškės laukų kvapą ir švelnų vėjelio glamonėjimą. Akis vilgė nesulaikomos ašaros, — baigė buvęs lietuvių bataliono Rovne karys Vanagas.

**

Ir Rovno batalionui likimas neleido atžygiuoti pilna apranga dulkėtai tėviškės vieškeliais Lietuvos laisvės rytui auštant. Auksinės svajonės sudužo kaip sapnas tolimos ir audringos Rusijos gilumoje, raudonos liepsnos apimtuose tyruose.

Alb. V-nas

Baigiamas įrengti žuvusiųjų skyrius V. D. Karo Muziejuje

Pastaruoju metu Vytauto Didžiojo Karo Muziejuje jau beveik baigiami atitinkami darbai, kuriais bus labai išpūdingai ir gražiai įrengtas žuvusiųjų skyrius. Skyriaus patalpa jau išklota marmuru, o specialiose lentose surašomos laisvės kovose žuvusiųjų karių pavardės.

Visas įrengiamas žuvusiųjų skyrius išklotas juodu marmuru. Tarp aštuonių kolonų esančios lentos su žuvusiųjų vardais yra baltos. Skyrių galutinai įrengus, ant kiekvienos kolonos bus iškabintas auksinis vytis, o tarpuose tarp lentų bus Vyčio kryžius. Viso žuvusiųjų skyriaus gale bus pastatytas baltas kryžius, simbolizuojąs žuvusiųjų pasiaukojimą dėl Lietuvos laisvės. Kryžiaus viršuje bus aukso raidėmis įrašyti 1918—1923 m., mūsų Nepriklausomybės kovų metai.

Žuvusiųjų skyriuje prieš kiekvieną lentą, kurioje bus surašytos žuvusiųjų pavardės, kabės auksinės spalvos lempionas. Lempionai bus apšviesti melsva spalva. Žuvusiųjų skyriaus grindys bus išklotos melsvos spalvos kilimais. Lentose bus surašytos visos nepriklausomybės kovose dalyvavusių kariuomenės dalių žuvusiųjų karių pavardės: pirmojo pėst. D. L. Kun. Gedimino pulko, antrojo pėst. D. L. Kun. Algirdo, trečiojo D. L. Kun. Vytauto, ketvirtojo pėst. Lietuvos Karaliaus Mindaugo, penktojo pėst. D. L. Kun. Kęstučio, šeštojo pėst. Pilėnų kun. Margio, septintojo pėst. Žemaičių kun. Butegidžio, aštuntojo pėst. Kauno kun. Vaidoto, devintojo pėst. Vytenio, dešimtojo pėstininkų pulko, vienuoliktojo Vilniaus pėsti-

ninkų pulko, Gudų dalių, šiaulių bataliono, trečiojo pasienio pulko, karo mokyklos, artilerijos, husarų, ryšių bataliono, karo aviacijos, partizanų — šaulių, atskiro Vytauto Didžiojo bataliono Sibire ir komendantūrų (Kauno, Alytaus, Vilniaus, Seinų ir kt.).

V. D. Karo Muziejuje žuvusiųjų skyriaus įrengimo darbus prižiūri inž. Reisonas. Manoma, kad tie darbai netrukus bus baigti, ir žuvusiųjų skyrius bus atidarytas lapkričio 23-sios proga. Taip pat kariuomenės dvidešimtmečio sukakties proga numatomi atidengti gen. Žukausko ir Vl. Putvinskio paminklai.

Savanoriui neleido pasilikti nerikiuotėje

Eilinis Viktoras Pilkionis gimė 1892 m. rugsėjo 9 d. Alytaus aps. Merkinės v., Galintėnų km. Atėjęs šaukiamajam laikui, 1913 m. stojo rusų kariuomenėn. Tarnavo Turkestane, 3 pėst. pulko 5 kuopoj, kur jį užtiko Didysis karas. Pilkionis dalyvavo keliuose frontuose prieš vokiečius, visur pasižymėdamas drąsa. Buvo vokiečių sužeistas ir negalėdamas pabėgti, pateko į jų nelaisvę, kurioje išbuvo 4 metus. Už narsumą rusų buvo apdovanotas 4 laipsnio šv. Jurgio sidabro medaliu ir šv. Jurgio kryžiumi.

Paleistas iš vokiečių nelaisvės, 1918 m. lapkričio 13 d. grįžo Lietuvon. Grįžęs dalyvavo valsčių tarybų kūrime ir buvo Nemunaičio vl. tarybos sekretorium.

Besikuriančiai Tėvynei buvo reikalingi pasiryžę vyrai, kurie ginklu galėtų apginti jos laisvę. Pilkionis irgi manė, kad tas garbingas eiles įstoti, nes sveikata jau buvo pagerėjusi. Bet giminės ir draugai įkalbėdavo pasilikti namie. Jis visiems atsakė: „Jeigu rusų carui metus tarnavau, 4 metus vokiečių nelaisvėje buvau, tai kodėl nepatarnauti savo Tėvynei?“ Pilkionis į visus įkalbinėjimus nekreipė dėmesio. Pasikvietęs dar vieną savo draugą Roką Vasarį, 1919 m. lapkričio 7 d. stojo savanoriais Alytaus komendantūron. Pilkionis su draugu Vasariu gavo rusiškus šautuvus, šovinių, po 2 vokiškas rankines granatas ir pirmą kartą buvo išsiųstas žvalgybon į Alovę, nes dažnai Alovėje tekdavo susišaudyti su lenkų kareiviais ir partizanais. Kadangi Pilkionis pasižymėjo kaip geras ir sumanus žvalgas, todėl visą savo tarnybą praleido kaip žvalgas.

1920 m. vasario 19 d. Pilkionis buvo perkeltas į 7 Žemaičių Kunigaikščio Butegėdžio pulką, 7 kuopon. Tenai, kaip buvusį rusų kari, paskyrė 7 kuopos 3 būrio būrininku. Pulkas tada stovėjo Ukmergėje. 1920 m. liepos mėn. pulkas gavo įsakymą vykti į Vilnių. Pilkionis buvo paskirtas skyriaus vadu. Atvykus kuopai į Paberžę, liepos 14 d. Pilkionis buvo paskiriamas žvalgybon į vieną dvarą, kuris yra apie 8 km už Paberžės, apžiūrėti, ar dvare nėra lenkų. Išžvalgęs lenkų nerado. Grįžtant atgal kuopon, pakelėj pasidavė su ginklais 3 lenkų kareiviai, kurie slapstėsi nuo bolševikų.

Kuopa apsisotėjo pietauti minėtam dvare. Po pietų kuopos vadas vėl paskyrė Pilkionį žvalgybos viršininku ir davė jam 12 žmonių eiti į Did. Riešą. Paėję

7 pėst. pulko
eil. V. Pilkionis

apie 4 km pirmyn, mūsų raitininkas žvalgas pranešė, kad lenkai mūsiškius puola iš užpakalio. Kai kurie žvalgai, pastebėję lenkų raitininkus, pradėjo šaudyti. Kiti kažin kur pasišalino; liko tik Pilkionis su Juknevičium. Abu užėjo ant kalnelio pažiūrėti, ar nepastebės kur esančių lenkų. Iš rytų pusės pastebėjo pasipylusių daug raitininkų, bet nežinojo kas jie: rusai ar lenkai. Nutarė eiti į krūmus ir pasislėpti. Kada pro juos pralėks, tada ištirs kas tokie buvo, nes atgal grįžti nebegalėjo. Sutemus pro šalį kažkas tralėkė, bet nepavyko pastebėti kas ten buvo. Didelėj tamsumoj, raistais ir miškais bėgo atgal į tą vietą, kur iš vakaro paliko kuopą.

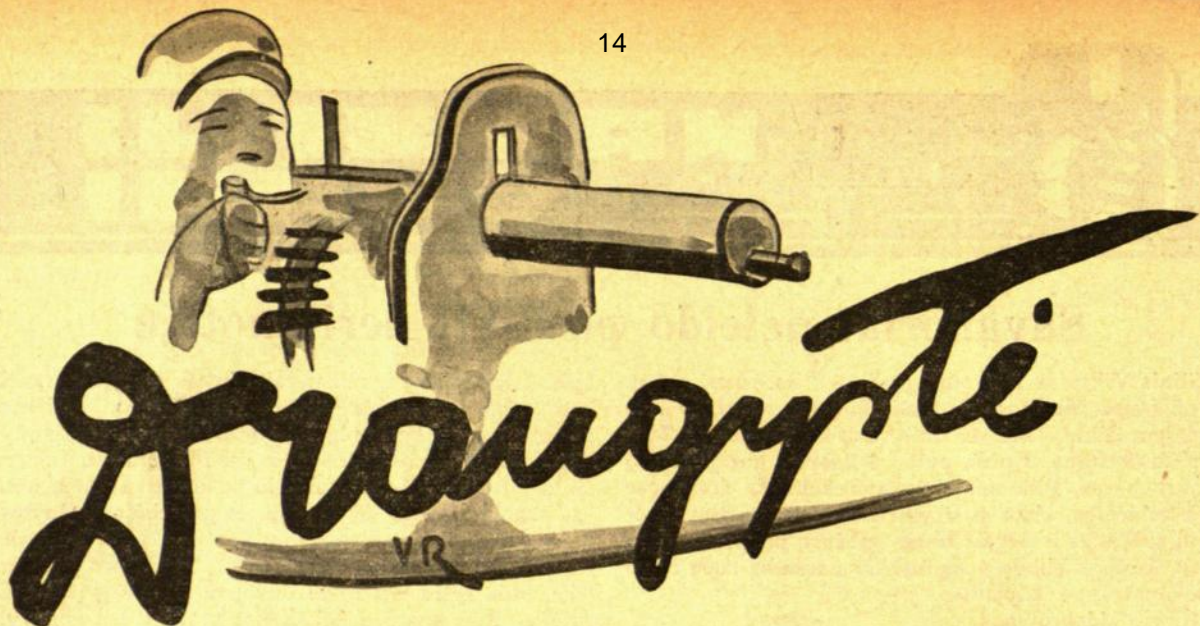
Grįždami atgal, vienam vieniemy nudavė esą lenkai ir prisikėlė vieną ūkininką paklausė, kuris kelias eina į Vievį ir kaip pabėgti nuo lietuvių ir bolševikų kareivių. Lenkuojantis gyventojas iš širdies patarė, kuriuo keliu pabėgti. Pilkionis paklausė ar čia seniai buvo lietuviai ir į kurią pusę jie nuėjo. Lenkuojantis atsakė, jog čia iš vakaro buvo lietuviai ir nuėjo į Did. Riešą. Sužinoję, jog čia arti lenkų nėra, nutarė pasislėpti, nes buvo labai pavargę. Pernakvoję anksti rytą grįžo atgal, kur buvo mūsiškių kuopa.

Kuopa pasiekė Did. Riešą, kurioj lenkų nerado. Iš Did. Riešos pasiekė Vilnių. Pabuvę kurį laiką, išvyko į frontą ties Gardinu. Čia teko su lenkais kautis. Grįžtant atgal į Vilnių, mūsiškių žvalgams teko susikauti su lenkų žvalgyba. Paimtas nelaisvėn 1 lenkų raitininkas su arkliau. Be to, Pilkioniumi teko dalyvauti kautynėse su lenkais ties Širvintais.

Pilkionis buvo paskirtas nerikiuotės tarnybon. Kartą atėjęs su pareikšimais pas kuopos vadą ltn. Baltrūną, kad pasirašytų, kuopos vadas pasakė: „Mūsų batalionui įsakyta pulti lenkus. Tamstai, kaip savanoriui, siūlau vykti į frontą“. Pilkionis mieliai sutiko, tik pareikalavo duoti kiek tik gali pakelti šovinių ir granatų.

Batalionui teko žygiuoti visą naktį miškais ir siaurais takeliais. Lapkričio 21 d. tik ką švintant, bataliono vadas ltn. Balnas įsako mūsiškiams pulti Širvintus iš kairiojo šono. 7 ir 8 kuopoms įsakyta vykti prie Širvintų, o mūsų 9 kuopai saugoti, kad lenkai nepultų iš užpakalio. Kuopa buvo visai maža, rodos, ar 22 vyrai. Kai kurie bijojo stovėti sargyboje, nes čia didesnis pavojus buvo, negu puolant Širvintus. Pilkionis su kuopos vadu drąsino vyrus.

Pasaugojus apie pusvalandį, kuopa žygiavo į Širvintus. Čia teko gerokai su lenkais pasišaudyti. Mūsiškiai lenkus išvijo ir paėmė Širvintus ir Paširvintės dvarą, kur buvo lenkų bataliono štabas. Kuopos vadas Pilkionį ir vieną puskarininkį paskyrė žvalgybon už Paširvintės dvaro į kaimus išžvalgyti ar nėra lenkų. Išėję žvalgybon pastebėjo, jog prieš juos atjoja lenkų raitininkas. Jie tuojau pribėgo prie kalniuko ir už ten esandžio medžio atsigulė. Lenkas jų nepastebėjo. Pri-

Buvo tamsi, darganota rudens naktis. Juodi debesys gulėjo čia pat. Jie atrodė taip arti, kad beržų viršūnės, sulinkusios ir drebančios, tarsi skendėjo juose. Į kaimą įvažiavo vežimų virtinė. Priešakiniam spindėjo gelsva akimi žibintuvėlis. Arkliai ėjo nuleidę galvas, slidinėdami purviname kelyj. Atvažiavusieji pakėlė galvas, atbudo iš nuovargio snaudulio. Namo lange šviesa priminė sausą, šiltą pastogę. Kūnais nudrebė drebuly. Vyrai šoko iš vežimų ir skubėjo vidun.

Nedideliam kambarėlyj buvo šilta ir jauku. Aukštas molinis pečius buvo karštas, ir nuo jo mušė trauki šilumos srovė.

— Ir šio tokiame ore guli pastogėj... — pasakė storu, kietu balsu vienas naujai atvykusių kareivių. — O mus būtina varė per tokią naktį kelionėn.

Balse skambėjo aiškus nepasitenkinimas ir pyktis. Antras atvažiavusiųjų, pilnu, raudonu veidu prasišiepė mėsingom lūpom ir pridėjo:

— Visko mes čia dar pamatysim. Man pasakojo apie kareivio gyvenimą... Elgeta turi daugiau teisių.

Nuo pečiaus kažkas pakilo. Pakėlė galvą ir klausė. Pasienyj nuo suolo pakėlė galvas dar du atbudę.

— Br... — drebėjo dar vienas naujai įėjęs. — Aš gavau tikrai plaučių uždegimą. Pas mane yra karštis...

Kiekvienam galėjo būt aišku, kad šis lepus ir jautrus miesčionis gal pirmą kartą padarė 20 km kelionę per lietu ir šaltį.

jojus prie tos vietos, mūsiškiai, atstatę šautuvus, riktelėjo: „Rankas aukšyn!“ Lenkas pasidavė nelaisvėn ir prašė, kad tik gyvą paliktų. Tai buvo lenkų viršila, nešė pranešimą į Paširvintės dvarą. Lenkas buvo perduotas kuopos vadui, o žvalgybą mūsiškiai tęsė toliau. Mūsiškiam nepriėjus kaimo, per 300 metrų lenkai paleido iš miško smarkią ugnį. Tuo momentu kuopos vadas įsakė kuopai visu smarkumu šaudyti į lenkus. Lenkai pabėgo.

Už gerai atliktą žvalgybą ir už drąsamą kautynėse Pilkionis buvo apdovanotas Vyčio kryžiumi.

Pasibaigus kovoms, Viktoras Pilkionis buvo paleistas į atsargą. Dabar gyvena Galintėnų km., Merkinės vl., Alytaus aps., 10 ha skylyje.

Juozas Prėskienis

— Vėpla! — riktelėjo nuo pečiaus vyras. — Uždaryk duris ir nasrus... Ar nematai, kad čia miega.

Atvykusieji minutei nutilo. Jei keliaudami jie svajojo apie šilumą, gerą vakarienę ir patogias lovas, tai dabar jie pasijuto tokie pat nelaimingi, kaip leisdamiesi į kelionę fronto pusėn.

— Paskutinis siūlas šlapias... — pasakė pirmasis. — Reikia drabužius nusivilkti ir išdžiovinti. Mes turime lipti ant pečiaus...

Trobon suėjo dar daugiau atvykusiųjų. Visi šnekėjo, aimanavo, trypė purvinom kojom. Vandens lašai bėgo nuo milinių skvernų ir taškėsi, atsimušdami į grindis.

— Aš sergu... — plonu balsu tikino vyras, pirmiau minėjęs apie plaučių uždegimą. — Kur čia gydytojas?..

Ir dabar atsitiko kažkas nepaprasto. Nuo suolo pakilo vienas miegojusių kareivių. Jis buvo vienmarškinis, basas, bet su viršutinėmis kelnėmis, išpūstomis per šlaunis. Jo kojos buvo plonos. Tai dar labiau pabrėžė siauri kelnų galai. Jis patraukė kelnes per juosmenis ir žengė prie naujai atvykusiųjų būrio.

— Parše! — pasakė jis paprastai ir šaltai. — Tuoju atvyks gydytojas. Tu gausi ramunėlių, pagalvę po strėnom ir šilto vandens kibirą ant savo sušalusio pilvo. O dabar užsičiaupk, nes visi čia grįžę iš lauko sargybos ir nori miego daugiau už tave.

Iš naujai atvykusiųjų mažas, storas vyras alkūne pastūmė šalia stovėjusį draugą ir išėjo pirmyn prieš vienmarškinį basakojį.

— Tu toks pats kareivis, kaip ir aš, — atsakė šiurkščiu balsu. — Kaip tavo, taip ir mano šis kambarys.

Vienmarškinis žiūrėjo minutę primerkęs akis, paskui pakratė galvą ir atsakė pajuokos pilnu balsu:

— Kol tu būsi toks kareivis, kaip mes — daug košės nuo barzdos nušluostysi. Esi vos apskrudęs naujokas ir prieš seną kareivį nesiziok... Mes čia šeiminkai, bet ne jūs, šlapios vištos.

— Neįsivaizdink, neįsivaizdink... — iš būrio kažkas nenuofaidžiai pasakė.

Nuo pečiaus viršaus dar vienas įsikišo, sumurmėdamas.

— Ką tu ten pradedi, Mikai. Šitie mobilizuoti nau-

jokai jau generolais įsivaizduoja. Žinom tokius... Dievui langus tik šaudyti jie tinka. Gausit, oi gausit į kailį!

Tuojau kambaryj pasidarė du blokai. Vienoj pusėj senieji, o kitoj naujai atvykę. Ir vieni ir kiti žiūrėjo viens kitam į akis, o jose spindėjo neslepiamas nepasitenkinimas antrąja puse. Dar vienas, kitas apsimainė žodžiu. Nežinau ar būtų kas ten buvę rimtesnio, aš bent abejoju, bet ginčus išsprendė riestu smakru puskarininkis. Jis atvyko su naujokais, papildančiais kuopą, ir dabar greit paskyrė visiems vietas miegoti. Tylėdami vyrų išsiskirstė. Ir vieni ir kiti turėjo tokias pat pareigas, nešiojo tokius pat drabužius, bet kažkas nesuprantamo buvo įsiskverbę tarp jų ir padarė sieną.

Rytmetis buvo tamsus ir vis dar lietingas. Vos vos švito. Ir tokiam laike, kai braškėjo šaltam tėvuj medžių šakos, kai prikimšose trobose šilta, net vankiai karšta, miego noras nepaprastai stiprus, viską nugalintis. Rodos, nėra tokios galybės, kuri galėtų prikelti, liepti išeiti į šaltį, palikti užburtą patalą ant pečiaus ar kertėjų. Ir čia atsidarė durys.

— Kelkit, vyrai! Ei, vyrai! Skubiai...

Galvos pakildavo, pažiūrėdavo, vėl sviro žemyn. Akys užsimerkdavo, tas pats balsas jas vėl praplėsdavo.

— Greit, greit, vyrai! Visa kuopa išeina pirmyn. Vadas jau čia.

Ir seniems ir jauniems kareiviams sunku, bet senieji vis dėlto buvo greitesni. Jie pakilo, pusiau miegodami vilkosi mundurus, vyniojo ant kojų bintus, paskui varstė pusbačius, kartais tik tik su kakta į grindis nesuduodami. Paskui juos sekė ir jaunieji, tik vakar vakarą atvykę.

Nuo stogų briaunų krito vandens lašai, nuvargusiuose vyruose keldami dar rūkštesnę nuotaiką.

— Būrys rikiuok!

Blyškioj šviesoje, vienam kiemelyje rinkosi kareiviai. Puskarininkis Vinča, amžinai judrus, gyvas ir niekad nepavargstantis, vis ragino:

— Zauka, vikriau, vikriau! Milinę užsisagstysi paskui. O ten tu, jaunuoli! Kur palikai kuprinę? Bėk pasiimti... O čia dabar kas? — atsikreipė į kitą. — Ar iš vestuvių, kad batai neužraišioti? Tuoj susitvarkyt.

Vinča mėgo kalbėti, bet jis šnekėjo ne piktai, greičiau tėviškai, dvelkdamas ypačiais smulkiu rūpestingumu savo valdiniams. Jis buvo taip pat mažai miegojęs, bet jo nervai buvo tikrai geležiniai ir jis visada atrodė pasilsėjęs, pavalgęs, gerai nusiteikęs. Prieš dvi dienas, kautynėse prie Maišiogalos, kuopos viršila buvo nukautas ir psk. Vinča laikinai kartu ėjo ir jo pareigas. Šį rytą jis daugiausia darbo turėjo su jaunaisiais. Mobilizuoti naujokai, ruošti kareivinėse, laiku guldomi ir keliami, jau buvo pripratę prie ramios karinės nuotikos. Bet čia — po kelionės, mažai gavę miegoti ir vėl staiga prikelti, buvo išsiblaškę ir netvarkingi.

— Vyrai, vyrai!... Rengiatės, kaip panelės...

Kulkosvaidininkas Mikas stovėjo dešiniame sparne. Jis, kaip ir kiti seni kareiviai, buvo pirmi rikiuotėje. Dabar, palenkęs galvą, užsimerkęs, jis vėl snaudė, bet užgrūdytas kūnas styrojo kaip stulpas.

— Jiems ne į frontą, bet pas mamą... — sumurmėjo jis.

Vinča pažiūrėjo jo pusėn.

— Štrimailla. Taveš nieks neklausia kur jiems reikia būti. Geriau rūpinkis savimi.

— O paskui į naujokus:

— Na, vyrukai! Aš neleisiu jums visą dieną krapštytis. Greičiau ten iš trobos išskit. Stok, čia... — paskutiniam atbėgusiam parodė. — Išsiskaičiuoti.

Lietus kiek aprimo. Ir tarsi to laukusi, rytų pusėj už miško subildėjo artilerija. Viens, du, trys staiga duslūs, bet stiprūs šūviai. Atsiliepė ir kulkosvaidžiai. Aidai iš fronto bematant išblaškė miegustumą. Kiekvienas pasidarė klausesnis ir gyvesnis.

— Ir vėl puolė! — sušnabždėjo Mikui draugas. — Lenkai mus puola neatsikvėpdami.

Kuopa tikrai turėjo sunkias dienas. Paskutinėmis savaitėmis, po pasitraukimo iš Vilniaus, visą laiką teko kautis einant atgal, priešakyje turint dideles, nepaprastai gausias priešo dalis. Ryto pilkumoje prieš išsirikiačius būrį atsirado aukšta, juoda figūra. Psk. Vinča atreportavo vadui apie išrikiuotų žmonių, ginklų skaičių ir šovinius. Ltn. Umbras atsirado prieš tylinčius kareivius. Kiekvieno akys buvo blizgančios ir gyvos, nes rytuose patrankos mušė vis dažniau ir dažniau. Ilgi, be pertraukos kulkosvaidžių šaudymai rodė, kad kautynės jau prasidėjo.

— Čia šiandien savo būryje turiu ir jaunų kareivių, pirmą kartą dalyvaujančių kautynėse, — prabilo vadas ir nuėjo kelis žingsnius kairin sparnan, kur matė nepažįstamų žmonių veidus. — Visi jūs žinote, kokia atsakinga ir svarbi valanda šiandien mūsų Tėvynei...

Senieji pažinojo savo vadą taip pat neseniai. Jis atvyko iš Karo Mokyklos, dalyvavo tik keliose paskutinėse kautynėse; bet pasidarė savas, artimas žmogus. Buvo narsus vyras, eidavo visuomet pirmas, mažai kalbėdavo, bet jo žvilgsnis pasakydavo viską, ko jis nori. Jis puikiai pažino kiekvieną būrio kareivį, atminė jo vardą bei pavardę ir žinojo kur kokiam galima pavesti tą ar kitą darbą. Umbras buvo tikras vadas. Jis tardavo žodį, pažiūrėdavo į akis ir jau kiekvienas žinojo, kad būtina taip turi būti, nes to nori jis — vadas. Šiandien jo balsas buvo duslus ir kiek keistas, ne toks, kaip kasdien.

— Mes tuoj išeiname į kautynes padėti mūsų bataliono kitoms kuopoms. Aš tikiu, kad jūs sulaukysite priešą, atliksite kiekvienas savo pareigą ir padarysite garbę sau, man, kuopai ir pulkui. Jauniems kareiviams pavyzdžiu bus senieji. Jie bus jums patarėjai ir draugai. Visi kaip vienas kovosime ir neturime būt nugalėti. Padėtis reikalauja, kad šitoje vietoje išsilaikytume, nežiūrėnt kokių aukų bus reikalinga, ir mes išsilaikysime, o dabar pirmyn!

Būrys išėjo iš kaimo. Vadas ėjo priešakyje būrio, purvo ir vandens pilnu keliu. Paskui jį šniokštavo kareiviai. Keista, tyli šiandien buvo nuotaika. Kažkur už miško šaudymas buvo vis galingesnis, kartais pasidarydamas ištisu, viesulingu griaudimu, vėl kiek nuslopdamo, o tada dar nirtulingiau savo mirties giesmę dainavo patrankos, kulkosvaidžiai, šautuvai.

Pirmą kartą Mikas ėjo nė žodžio netardamas. Jis buvo senas kareivis pulke. Atvyko savanoriu jaunas, šviesiu veidu vaikinai, ir per du fronto metus išaugo vyrų. Mokėjo kęsti nedateklus, visuomet išdaigas krėsti, linksminti draugus net didžiausiose kautynėse. Tiesa, Turėjo jis aštrų, kartais geliantį liežuvių, bet niekad draugų neįskaudindavo. Visi senieji kareiviai buvo jo draugai, nes per tiek laiko susidraugavo, susigyveno. Bet vakar vakarą susikirtimas su naujokais, kurių tarpe pasirodė tokių pat aštrių ir nenuolaidžių vyrų, jį kaž-

kaip savaip nuteikė. Ėjo užsidaręs ir tylėdamas, piktai nosim siurbdamas orą. Mikas jautėsi teisus, net gero kai užgautas. Kelis kartus buvo matęs atėjusius naujokų papildus. Ir savanorių tarpe buvo visokių vyrų, o ką bekalbėti apie pašauktus. Neperdaug ilgai pamokyti, nevisai susigyvenę su kariniu gyvenimu, jie buvo atsisti frontan. Jie būdavo pirmomis dienomis tikri vaikučiai, paleisti nuo motinų.

— Snargliai, — galvojo Mikas, teliuškuodamasis purvinam kelyj. — Jie čia išivaizduoja karaliais, kažin kokiais kariautojais, kai tuo tarpu gerai šaudyti nemoka. O prie Maišiagalos ar ne viską sugadino naujokai. Pradėjo pirmieji trauktis, nuo tankių šuvių tik spaudėsi prie žemės, o ne į priešą kirto. Pradėjo lenkai apeiti sparnais, o jie visai galvas pametė.

Gal Miko pykčio priežastim buvo paskutinės nesėkmingos kautynės, gal begalinis nuovargis, kai tekdavo vis pralaimėti ir trauktis, trauktis padoriai nepailsint. Jis buvo geras ir nuoširdus kareivis, žinąs dėl ko per du metus kariavo ir grūmėsi su visokiais priešais ir visur. Lenkai buvo paskutiniai ir pikčiausi priešai. Jie išibrovė Vilniun tuoj po to, kai sutartim pasižadėjo jį palikti mums ir nekariauti. Jų buvo daug, visais laukais kaip amaras gulė tirštos grandinės, kulkosvaidžių gerklės nuo šaudymo užsikimšdavo ir sustodavo, o sustabdyti vis nesisekdavo. Seniems buvo pikta, kad jauni nekariauja kaip reik, nemoka taikliai šaudyti, per greit bando atgal šliaužti. Žodžiu — taip nėjo, kaip turi eiti, ir visi atrodė dėl to kalti.

Prie kautynių baro prisiartino visai arti. Jau pradėjo ir pusryčių laikas. Vandens viršuje, matyt, pritrūko, nes nustojo lyti. Kalvotu lauku blykčiojo sprogdami artilerijos sviediniai ar miško kraštu nuzvimbdavo

paklydusi, aukštai paleista kulka. Pro petį Mikas pasižiūrėjo į naujųjų tarpą. Storas, mažas ir piktasis vyras, vadinęsis Švindra, vakar vakare susikiręs su Miku, buvo ir dabar rūstus, suspaudęs tarp kelių šautuvą, pro eglyno kraštą sekąs, kaip mušė žemių stulpais lenkų patrankų sviediniai. Vakar dienos ligonis, kalbėjęs apie plaučių uždegimą, buvo susitraukęs ir aiškiai snaudė, nulenkęs galvą. Nė netolimi sprogiškai jo nežadino. Kiti iš naujokų tarpo smalsumu žiūrėjo visa tai, kas prieš akis vyko.

Kulkosvaidininkas Mikas negalėjo užmiršti praėjusios nakties. „Susitupėję, išsimiegoję už fronto, jie čia laukia, kad jiems patalus klotų. Pamatys jie kareivišką dieną, paragaus čionykštės duonos... Neberėkaus tada“. Atbėgo uždušęs nepažįstamas kareivis. Jis buvo vienplaukis, šlapiais, netvarkingai susivėlusiais plaukais.

— Čia rezervo būrys? — kalbėjo greit, braukdamas prakaituotą kaktą. — Aš pasiuntinys iš 3 kuopos. Jus šaukia vadas ten, į aną viensėdį. Šiandien baisi diena. Mes vos vos laikomės. Vadas liepė tuoj vykti ten.

Jis padavė būrio viršininkui mėlyną, suglamžytą, greitomis užpildytą pranešimo lapelį. Žvilgsnis į jį, o paskui trumpa komanda.

— Pirmyn, vyrai! Kiekvienas senesnis kareivis prižiūrėkite vakar atvykusius ir jiems padėkite.

Jie išėjo į apšaudomą plotą. Kažkur netoli sužabavo sprogusi granata. Liepsnos pliupsnis švystelėjo akinančiai, pažemiu nubėgo aštrus, geliantis aidas. Dar vienas, ir dar vienas sviedinys krito.

(Bus daugiau)

J. Dovydaitis

Ruduo Lietuvos soduose

Branginkime valdinį turta

Kai kada karinėje spaudoje tenka rasti aprašymų, kuriuose pasakojama apie blogos valios karius, išleidusius arba pasisavinusius jiems įtikėtą valdinį turta. Skaitydami tuos pranešimus ir sekdami gyvenimą, pastebime, kad dažniausiai tokius sunkius nusikaltimus įvykdo kareiviai, eidami ūkvedžių, turto prižiūrėtojų, pulko krautuvių pardavėjų ir turto tvarkytojų pareigas, tai yra tie, kurie turi progos prie valdinio turto prieiti. Mažiau tenka išgirsti kaltinant daiktų išleidimu išduotų asmeniams reikalams. Tačiau pastarųjų tarpe randame nemažai asmenų, kaltinamų turto nevaldymu, bloga jo priežiūra arba nesąmoningu gadinimu, dėl ko daiktas netenka pirmųkščių savybių ir per greitai susidėvi.

Dėl čia išvardintų nusikaltimų sunkumo abejonių niekam nekyla. Visi vadai su tais nusikaltimais kovoja ir ieško vis dar naujų būdų bei priemonių tiems nusikaltimams užkirsti kelią. Todėl ne pro šalį šiuo reikalu pasidalinti viena kita mintimi.

Sekdami mūsų žmonių gyvenimą pastebėsime, kad valdinio turto branginimo sąvoka mūsų žmonių sąmonėje ne visai aiški ir suprantama. Šiandieną aiškiau nusikaltimu mūsų žmonės laiko valdinių ar visuomeninių pinigų išėikvojimą. Betgi mes girdime ir matome labai daug nusikalstamų darbų, kurie, nors išėikvojimais ir nevedinami, bet valstybei gali padaryti nepalyginamai didesnės žalos. Tuos nusikaltėlius mes paprastai vadiname kontrabandininkais, miškų vagimis, degtindariais, vertybės popierių klastotojais, pinigų padirbinėtojais, valdžios turto vagimis, įvairiais „zuikiais“ ir kitokiais jų verslų atitinkančiais vardais. Iš pastarųjų nusikaltimų, aiškesniu nusikaltimu žmonės laiko pinigų padirbinėjimą; mat, už tokius „darbus“ teisingumo ranka jų nepagaali ir tinkamą bausmę paskiria. Kitus net nusikaltėliais nelaiko, ir jų kaimynai, nors ir mato nusikaltimą darant, nevisada tededa pastangų nusikaltimui sutrukdyti, o patys nusikaltėliai net viešai savo įvykdytais nusizengimais demonstruoja ir tai laiko sau garbei. Ne vieną asmenį teko girdėti giriantis, kad jis pavaišinęs savo svečių kontrabandiniais gėrimais, o svečių veiduose pastebima nusiminimo ir net pavydo jausmų, kad jie nesą tie „laimingieji“, kurie galėtų taip pigiai ir turtingai papuošti savo stalą; ne vieną ponį teko matyti demonstruojant kontrabanda parsivežtais tualetais; ne vienas ūkininkas pasistatė trobesius iš medžiagos, vogtos iš valdinio miško.

Jei tik norėtumėm, galėtumėm surinkti ir nurodyti visą virtinę panašių nusikalstamų pavyzdžių ir veiksmų.

Jei tų asmenų paklaustumė, ar nenusikalto taip darydami, nedvejodami pasiaiškins, kad tuose veiksmuose nieko blogo nesą ir jokio nusikaltimo jie nedarą; jei ką kontrabanda parsivežą, tai už savo pinigus. Miško vagis atsakys: „Kas čia tokio, jei mišką iškirtau, miškas — valdinis“ — suprask, valdinį daiktą gali vogti, grobti — ne nuodėmė.

Ne paslaptis, kad šią dėmę ir pažiūrą mūsų tautiečiams išpaudė ir sąmonę svetimųjų priespauda. Baudžiamos metais visos žmonių prakaitu pagamintas gėrybes ponas surinkdavo. Tad kodėl tas baudžiauninkas, jo paties manymu, tuo pačiu negalėjo atsismokė-

ti. Svetimtautis valdininkas pratino kyšius duoti, nes už juos galėjai imti, grobti — valdininkas nematydavo, o gana dažnai ir pats prie tokių darbų prisidėdavo. Iš okupanto už kiaušinius ar sviestą galėjai ne tik nuo prievolių išsisukti, bet nemažai ir įvairių išigyti valdinių gėrybių.

Suprantama, toks šimtamečiais svetimųjų auklėjimas turėjo palikti mūsų žmonių sąmonėje valdinio turto atžvilgiu savotiškas pažiūras, todėl netenka stebėtis, jei matome kartais ir apsišvietusį žmogų nenumanantį, kad jis savo veiksmu valstybei daro žalą.

Kadangi ta pažiūra mums per šimtmečius įskiepyta blogu auklėjimu, tai tik geru auklėjimu mes ją iš visuomenės sąmonės galėsime ir išrauti. Į tą kovą turėtų stoti ne tik saugumo organai, bet pirmoje eilėje mokykla, bažnyčia, organizacijos, kariuomenė.

Gal daugiausia šia kryptimi dirbama kariuomenėje. Tačiau per tokį trumpą karo tarnybos laiką, nors ir griežtai vedama kova, negali iš jaunuolių sąmonės visiškai išrauti tos blogybės, kurios jis ir jo tėvai tiek amžių nelaikė blogybe. Ne vienas viršininkas, turėjęs savo gyvenime keletą tokių turto praleidimo nuotykių, pasidarą abejingas žmonėms. Todėl visai nenuostabu, jei kartais matome ūkvedžiais, pardavėjais, turto tvarkytojais tik tam tikros vienos tautybės asmenis, nes viršininkas jau iš praktikos žino, kad toksai asmuo turto nepraleis. Tos kovos suintensyvinimui reikėtų, kad į ūkio pareigūnų vietas būtų skiriami iš ūkių atvykę jaunuoliai, kurie tą darbą sugeba dirbti. Tuo skyrimu ir griežta kontrole kaip tik galima bus įpratinti mūsų žmogų branginti valdinį turta. Visų karių auklėjimui galėtų padėti paskaitos ir nuolatiniai priminimai apie valdinio turto branginimą, nurodant, kad vyriausybė tą turta nupirko ne iš savo kišenės, bet iš tų pačių piliečių surinktų pinigų mokesčių, akcizo, maito formomis, parduodama mišką ir kitus valstybinius turtus. Todėl, jei tą įtikėtą daiktą praleisime, sugadinsime ar blogai valysime, suprantama, juo greit neteksime ir todėl valstybė to daikto vietoje turės pirkti kitą, o jo pirkimui vėl turės pinigų pasirūpinti. Ne mažesnės auklėjamosios reikšmės turi drausmės pabaudos, uždėtos už turto nevalymą, blogą priežiūrą arba jo netaisymą. Tačiau šiuo atveju reikia tam valymui ir taisymui neužmiršti paskirti ir laiką. Kai bus įpratintas valdinį turta taisyti, jį branginti ir tatai dar bus paryškinta bei išsąmoninta paskaitomis, galima turėti vilties, kad tas asmuo nemėgins apleisti ar nudanginti to turto.

Ypatingas režimas, auklėjimas ir sąmoninimas valdinio turto branginimo reikalui turi būti atliktas Karo Mokykloje ir kar. dalių mokomosiose kuopose. Apsileidęs ir netvarkingai prižiūrįs arba nesaugas valdinio turto pareigūnas nebus geras kitų auklėtojas ir turto prižiūrėtojas.

Baigdamas noriu pastebėti, kad kova su tais blogumais nėra taip lengva ir paprasta, ji reikalauja daug energijos ir geros valios. Bet dėl to neprivalome nuleisti rankų arba visiškai įvykiams užmerkti akis dėl draugiškumo ar kitų asmeninių ar egoistinių dalykų. Kiekvienas stenkimės atskirti valstybinį daiktą ar turta nuo savo ir visuomet atminkime, kur prasideda prievolė valstybei ir kur asmens reikalai. **M.**

Paminklas karininkui Juozui Andriūnui

Praėjusį sekmadienį, spalį 9 d., Antazavėje buvo atidengtas paminklas žuvusiam Nepriklausomybės kovose, mūšyje su lenkais ties Giedraičiais, karininkui Juozui Andriūnui. 2 pėst. D. L. K. Algirdo pulko vyr. ltn. Juozas Andriūnas žuvo 1920 m. spalį 31 d. Paminklui pastatyti buvo Antazavėje sudarytas komitetas. Papuošti ir įamžinti garbingai žuvusio karininko kapą granito paminklu ryžosi Antazavės šauliai ir visuomenė.

Minimą dieną į paminklo atidarymo iškilmes Antazavėn iš apylinkių prisirinko daug žmonių. Iškilimėse dalyvavo velionies namiškiai, šaulių Sąjungos vadas plk. Saladžius, 2 pėst. pulko atstovas kpt. Kaladė, Zarasų apskr. komendantas šaulių rinktinės vadas plk. ltn. Podgaiskis, liet. tautin. Zarasų apskr. pirmininkas Lanas ir kt.

Paminklą atidengė šaulių Sąjungos vadas plk. Saladžius. Antazavės klebonas kun. J. Žemaitaitis paminklą pašventino ir tarė pritaikintą iškilmei žodį. Giedant Libera, prie naujojo paminklo sudėta visa eilė gražių vainikų: Andriūnų šeimos, 2 pėst. pulko vado ir šaulių Sąjungos vado. Taip pat buvo sudėtos žydnčios gėlės bei vainikai Antazavės organizacijų: šaulių, tautininkų, jaunalietuvių, pavasarininkų, jaunųjų ūkininkų. Paminklo atidengimo iškilimėse kalbėjo: šaulių Sąjungos vadas plk. Saladžius, kpt. Kaladė, plk. ltn. Podgaiskis, Komiteto vardu kalbėjo

Prancūnas. Į paminklo atidarymo iškilmes sveikini-mo telegramą atsiuntė ir einąs krašto apsaugos ministro p. mūsų kariuomenės vadas b. gen. Raštikis.

Po iškilmių Antazavės kapinėse prie karininko Juozo Andriūno paminklo, šaulių namuose įvyko bendras pobūvis.

Šia proga pateikiama pluoštelis karin. Juozo Andriūno biografinių žinių. — Vyr. ltn. Juozas Andriūnas gimęs 1894 m. sausio 25 d. Mokslus ėjo Daugavpily ir Rusijoje. Karo tarnybą pradėjo rusų kariuomenėje 1915 m. lapkričio 16 d. Tarnaudamas Didžiojo karo metu rusų kariuomenėje įsigijo pirmąjį karininko laipsnį. Yra dalyvavęs eilėje mūsų Didžiajam kare. Vėliau grįžęs į Lietuvą 1919 m. birželio 16 d. įstojo į mūsų kariuomenę. Buvo paskirtas į 2 pėst. pulką, kurio eilėse dalyvavo visuose žygiuose prieš visus Lietuvos priešus. Už narsumą kautynėse vyr. ltn. Juozas Andriūnas apdovanotas Vyčio kryžiumi.

1927 m. išleistame sukaktuviniami 2 p. pulko leidinyje apie garbingąjį velionį rašoma: „1919 m. lapkričio mėn. karin. Juozas Andriūnas dalyvavo kautynėse su bermontininkais ties Radviliškiu ir bermontininkų persekiojime. 1920 m. kautynėse su lenkais ties Druskininkais vyr. ltn. Andriūnas su kuopa atskirtas nuo savųjų. Kaunasi su lenkais ir bolševikais. Porą savaičių manevravęs lenkų ir bolševikų užpakalyje, pagaliau tvarkingai parvedė savo kuopą į Vilnių. 1920 m. spalį 31 d. vyr. ltn. Andriūnas Giedraičių kautynėse įprasta energija kaunasi su lenkais.

A. a. vyr. ltn. Andriūnas turėjo nemažą karinį patyrimą. Greitai orientuodavosi aplinkybėse ir be atodairos veikdavo. Baimės nepažinojo. 1920 m. spalį 31 d. garbingai žuvo kautynių lauke. Garbė tau, narsusis Lietuvos karžygy!“

Šia proga primintina, kad dar du velionies broliai karininkai ir dabar tarnauja mūsų kavalerijoje; tai mjr. Antanas Andriūnas ir kpt. Izidorius Andriūnas. Pastarasis, kaip žinoma, išgarsino Lietuvos raitininko vardą, mokydamasis atitinkamus žirgininkystės mokslus Prancūzijoje. Jis yra laimėjęs dvejus žymias kavalerijos rungtynes.

KARIŲ IR ŠAULIŲ AUKOS GINKLŲ FONDIU

Vilkaviškio šaulių rinktinė Lt. 14640,63; XIV šaulių rinktinė Lt. 17000; Karo aviacijos karininkai, puskar. ir civ. tarn. Lt. 3656,49; Karo aviacijos karininkai, puskar. ir civ. tarn. Lt. 3600,28; Panevėžio šaulių rinktinė Lt. 9375; 7 pėst. pulko kariai Lt. 3325; Alytaus šaulių rinktinė Lt. 2375; 4 pėst. pulko kariai Lt. 2125; Panevėžio šaulių rinktinė Lt. 1500; Betygalos šaulių būrys Lt. 2750; Panevėžio šaulių rinktinė Lt. 1250; 2 inž. b-no karininkai Lt. 1178; Kauno šaulių būrys Lt. 1000; Kauno vand. šaulių būrys Lt. 1000; 36 tvirtovės šaulių būrys Lt. 1000; XIX rinktinės šaulių pion. būrys Alytuje Lt. 1000; Kauno komendantūros karininkai, puskar. ir civ. tarn. Lt. 870,56; Kėdainių šaulių būrys Lt. 800; Antakalnio šaulių būrys Lt. 625; Mažeikių šaulių rinktinė Lt. 875; Universiteto studentų šaulių būrys Lt. 875; XXIII Kauno šaulių būrys Lt. 500; Panevėžio šaulių būrys Lt. 500; Kauno šaulių būrys Lt. 385; Kauno pilies šaulių būrys Lt. 250; 2 pėst. pulko 5 kuopos kareiviai Lt. 200; „Prezidento Smetonos“ laivo karininkai ir laivo įgula (Karo laivynui) Lt. 145,40; Ginklavimo Valdybos šauliai Lt. 125; Aleksoto šaulių būrys Lt. 125; Jėšios šaulių būrys Lt. 125; Karo aviacijos padiniai darbininkai Lt. 134,49; 2 artil. pulko kariai Lt. 111,24; Šarvuočių rinktinės karininkai Lt. 181,20; 2 pėst. pulko likt. puskar. ir civ. tarn. Lt. 81; Stelmuzės Ažuolo šaulių būrys Lt. 71,01; Šaulių aviacijos būrys Lt. 50; Alytaus komendantūra Lt. 41; Mykoliškių šaulių būrys Lt. 31,77; eil. Kravecas Lt. 5.

Vilniaus kryžius Karo Ligoninės sodelyje

Kovos Šuoly

Žygiuojant

Žodž K. Zupkos, Muz. Kl. Griauzdės

1. Šuo - liais pie - vom, šuo - liais gi - riom. Žir - gas, kar - dās ir ug - nis. - -
 Šau - nu žir - go šuo - li gi - riam, lais - vės al - kio ku - pi - ni.
mf Pa - ke - lėm žie - dai tik žė - ri, kiek už - mest a -
 Marš, marš - - - - - žė - ri.
 kim ga - li - - - - - *mf* - kas pa - puoš ta - ve ir bė -
 ga - li, ga - li, ga - li. - - - - - Marš, marš
 - - - - - ri - - - - - *sf* my - li - ma to - li, - - - - - to - li
 - - - - - bė - - - - - ri. - - - - - *f* to - li, to - li, to - li.
f Žir - ge šuo - li, žai - bo šuo - li, troš - - - - - ku - liu drą - sios ko - vos.
 Iš - - - - - ka - po - - - - - si - me i - puo - - - - - lę pik - tus prie - šus Lie - tu - vos -
 Lie - tu - vos
ff Pik - - - - - tą prie - šą Lie - - - - - tu - vos

1
 Šuoliais pievom, šuoliais giriom,
 Žirgas, kardas ir ugnis.
 Šaunų žirgo šuolį giriom,
 Laisvės alkio kupini.
 Pakelėm žiedai tik žėri,
 Kiek užmest akim gali.
 Kas papuoš tave ir bėrį?
 Mylima toli, toli...
 Žirge, šuolį, žaibo šuolį,
 Troškuliu drąsios kovos!
 Iškaposime įpuolę
 Piktą priešą Lietuvos.

2
 Sesių rankos žiedą barsto,
 žiedą iš lankos žalios.
 Žirge, priešas tik už varsto,
 Greitai grįšiu atgalios.
 Ir sugrįšim pirmutiniai,
 mylima, sulaukt vilies.
 Rinkis žiedą prie krūtinės,
 prie kepurės, prie šalies...
 Žirge, šuolį, žaibo šuolį,
 troškuliu drąsios kovos.
 Iškaposime įpuolę
 piktą priešą Lietuvos!

Monologas

Raitininkas, gerbiamieji, tai ne grybas. Bepigu grybui — išdygo, iškišo galvutę iš samanų ir jau grybas, net didžiausias gudragalvis jo kitaip nepavadins. Su raitininku jau visiškai kitaip. Negana užgimti ir paaugti. Čia gali būti augęs ir peraugęs, o niekas dar tavęs nepavadins raitininku. Juo nekiekvienas ir gali būti. Čia jau reikia turėti tam tikrą gyslelę. Reikia mokėti mylėti ir gerbti arklių, jausti jam prisirišimą, o baimę sėdėti ant jo, kaip visiškai nereikalingą daiktą, reikia visiškai išmesti iš galvos.

Turint visas šias savybes, jau galima tikėtis pasidaryti raitininku.

Nesigiriant pasisakysiu, kad ta gyslelė manyje jau nuo pat mažų dienų tvaksį pakinklyje. Netikit? Turiu faktų!

Kol dar visiškai mažas buvau, jodinėdavau ant lazdos, ant šluotos ražo, ar ant senutės kumpos lazdos, o kuomet paūgėjau iki tiek, kad tėvelis įtikėjo man visą kaimenę, reiškia, leido ganyti — jodinėdavau ant raguoto avino ar ramaus deglio. Nors kartais ir nukentėdavo kai kurios kūno dalys nuo avino ragų, bet vis dėlto jis neįstengė išmušti iš manęs prigimto noro būti raitininku.

Būdamas pusberniu mečiau pasijodinėjimus ant avinų ir deglių ir pamėgau tik arklius. Būdavo, kas nupiaustys kaimyno arkliams uodegas, ar numaus kantarą ganyklose, tai žiūrėk ir užsipuls mane. Kartais visiškai be reikalo tekdavo nukentėti. . .

Mūsų Sartoji vienos akies neteko irgi tik per mano malonę. Kartą ji kažkaip nelegaliu būdu pakliuvo į avižas. Ėda sau ir nė nemano, kad ji vykdo nusikalstamą darbą, už kurį atsakingas esu aš. Kadangi ji, nors ir supančiota, buvo už mane žymiai greitesnė ir aš, prisivijęs, negalėjau jos atitinkamai nubauti ant botago primazgytais paragrafais, tai paėmiau ir švelniai paleidau į ją nedidelį — vos kumščio didumo, akmenėlį ir . . . ir ji vargšėlė jau daugiau nebematė ta akim, nei gražiai žaliuojančio avižų lauko, nei to, kuris taip labai myli arklius ir užaugęs tikrai mano būti raitininku.

Koks pančio skaičius smūgių už tą vieną Sartosios akį nukrito iš tėvelio rankų ant mano nugaros, tikrai pasakyti negaliu, bet drąsiai galiu tvirtinti, kad visa kaimenė ir aš drauge tiek akių neturėjome.

Taip apie porą savaitių negalėjau gulėti aukštelininkas, nes tos pusės kūno dalys buvo skaudžios ir dar tebeturėjo nenatūralią spalvą.

Priežodis sako: „Laikas gydo žaizdas“. Tas pat buvo ir su manim. Ilgainiui pančio žymės iš mano kūno visiškai išnyko, Sartąją tėvelis išmainė su čigonu į Bėruką, kuris po savaitės padvėse beariant rugieną.

Taip ir slinko metai po metų. Augau aš, o drauge ir mano įgimti raitininko gabumai. Ir nėjus nepajutau, kaip atėjo laikas stoti į kariuomenę. Atsimenu kaip šiandien, kiek džiaugsmo buvo kuomet komisija mane paskyrė į kavaleriją. Išbėgęs iš namo, kuriame buvo priimami naujokai, vos nesumindžiau gatvėje pasitakiusio piliečio su dėže „marožino“, o susiradęs tėvelį, tuojau pranešiau ir jam tą linksmą naujieną. Jis, matyt, irgi buvo patenkintas, nes tai išgirdęs nusišypsojo, perbraukė ranka per savo didelius ūsus ir reikšmingai mirktelėjo į tą pusę, kur netoliese buvo matyti iškaba, o ant jos didelėmis raidėmis parašyta „Restoranas“. Iš ten išėjome dar linksmesni ir nė nejutome kaip išvažiavę iš miesto sutartinai užtraukėme „Nenešiojės mūdurelio, nebus geras artojėlis. . .“

Bematant atėjo ir ta diena, kurią reikėjo išvykti kariuomenėn. Ir nors visą laiką buvau gerame ūpe ir tos dienos laukiau, bet dabar pasidarė kažkaip nesmagu. Labiausiai aš gailėjausi palikti mūsų kaimyno dukterį. Tik dėl jos ir pasirodė mano širdies liūdesys, kaip užkulnis per suplyšusią kojįnę.

Atsisveikinant su Zose, tiek buvo prikaltėta, tiek prižadėta ir tiek ašarų išliejo mano mažytė, kad lūpos dar ir rytojaus dieną perstėjo. . .

Išvažiuojant, mama palydėjo iki vieškelio ir prašė, kad greitai parašyčiau laišką, o ateinantį sekmadienį kad būtinai parvažiuočiau atostogų. Šį paskutinį jos prašymą įvykdyti prižadėjau, nes ir man pačiam buvo didelis noras kuo greičiausiai pasirodyti namuose su karine uniforma.

Po poros dienų jau buvau dragūnų pulke, dėvėjau karinę uniformą ir jau niekas manęs čia nevadindavo Dzidorium, kaip kad namuose būdavo, bet jaunu kareiviu Kerpe.

Čia ir prasidėjo mano tikras raitininko gyvenimas. Mat, gyvenimas gyvenimui nelygus. Namuose būdaras ir lauką mėždamas, argi negyveni? — Irgi gyveni! Bet argi tai taip, kaip kariuomenėje? Ten, būdavo, pridėsi vežimą mėšlo, nuveži, iškratai ir jau grįžti tuščiom, pridėdi ir vėl veži, o čia jau visiškai kitaip. Čia viskas eina maždaug atvirkščiai. — Išjoji į laukus tuščiom, o jau grįžti geroką vežimą skyrininko rūščių žodžių prisirinkęs, o kartais ir kokią valandą sugriebsi magaryčioms. Ir neiškratysi sugrįžęs! Atpilsi taip, kaip to reikalauja karinė drausmė.

MOKYKLA IR KARIUOMENĖ

Kaip mes talkininkavome

ATSIMINIMAI IŠ MANEVŲ

I

Nuo pat pirmosios mokslo dienos Panevėžio gimnazijos aštuntokai susirūpino manevrais, kuriuos girdėjo būsiant kažkur apie Panevėžį. Visi klausė savo karinio rengimo instruktorių, ar galės dalyvauti? Žinios buvo laukiamos nekantriai. Ir, štai, atėjo ji, tokia džiugi, tokia maloni: leista dalyvauti.

Išaušo ūkanotas sekmadienio rytas. Iš visų miesto pusių traukiam po vieną, po du, kai kurie net su dviračiais. Visi skuba į šaulių teatrą. Ten jau randam daugybę būsimųjų ginklo draugų — šaulių. Išsirikiavom... Būrys nemažas: keturiasdešimt žmonių. Bet ne visi aštuntokai: jų nepakako. Spragą užplėdė septintokai su šeštokais, kurie atėjo tą rytą, tikėdamiesi, gal ir jiems nusišypsos laimė. Jei visus leistų, ne keturiasdešimt, bet pora šimtų susirinktų.

Susitvarkom, būrys suskirstomas į tris skyrius. Ne visi pėsti: septyni važiuoja dviračiais. Komanda... ir būrys jau trypia Pajuostės plentą. Rodos, gaila tų, kurie negalėjo drauge eiti, bet jiems patiems — dar gailiau. Pajuostė. Sustojam prie ūkio sandėlių. Na, ir pradeda vienas po kito byrėti, kaip iš gausybių rago, kelnės, švarkai, milinės, batai, kuprinės, duonmaišiai, diržai... Nebeįmanoma susivokti. Vienas kelnių negali pritaikyti, kitas autų nemoka užvynioti, trečias skundžias, kad batai maži... Iš darnių gretų liko senos moksleiviškos aprangos ryšulėliai, milinių, kuprinių, batų krūvos ir po pievelę išsiskirstę mokiniai — margi, kaip geniai.

Praslinko dar kelios valandos, ir mūsų būrys drožia atgal į Panevėžį. Žmonės, eidami pro mus, žiūri nustebę, lyg stebuklus išvydę.

Vajė, juk tai mūsų gimnazistai! — pažįsta mus einančios šaligatviu gimnazistės ir džiaugsmingai šypsosi, lydėdamos meilėmis akimis mūsų darnias gretas.

Apsigyvenam vėl šaulių teatre. Čia valgom šaulių — moterų, kurios taip pat dalyvauja manevruose, pagamintus pie-

tus. Jaučiamės, kaip tikri kariai. Kur-ne-kur ant suoloio sėdi tipas, batą nusiavęs, ir skundžiasi draugams, kad pūslę jau pritrinė.

Vakarop, mums belūkuriuojant, atėjo nelabai linksma žinia: išvykstam tik rytoj.

II

Pirmadienį slankiojam, nuobodžiaujam ir spėliojam, kada sušvilps švilpukas rikiuotės žygiui, o tas nelemtasis švilpukas nešvilpia, ir gana. Nusibodo vienoj vietoj slankioti, einam toliau, į gatvę. Susitinkam su draugėm, kurios susirinko mūsų išlydėti. Linksos kalbos, juokas aidi iš jaunatvės kupinų krūtinų. Nepastebėta ateina aštuntoji valanda ir... jau girdim švilpant. Nuoširdūs „sudiev!.. gal daugiau nebeapsimatsim!“ palydi skubančius į savo vietas.

Kaip vienas, žengia mūsų būrys. Grindinys dunda po mūsų kojom. Einam per miestą. Šaunūs žvilgsniai mus palydi.

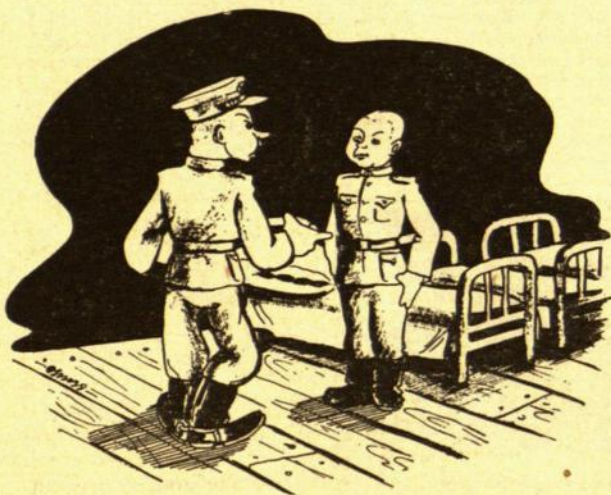
Mes žygiuojam į Upytę. Pralenkiam artileriją, pėstininkų batalioną, gurguoles. Esam žygio sauga. Naktis šviesi, mėnuo iš už debesų baigia išlįsti. Gera... ir vėsu ir nešalta... Upytė pasitinka mus paskendusioje tamoje. Visi miega saldžių sapnų užliūliuoti. Nejaučia, kad kariuomenė žygiuoja. Mes einam toliau.

Jau po vidunakčio, o žygiuoti liko dar keli kilometrai. Mes jau pavargę: juk nelengva pirmą sykį gyvenime su tokia apranga, ir dar naktį, nužygiuoti dvidešimt penkis kilometrus! Tačiau nepasiduodam nuovargiui. Sukaupę jėgas, lipam net ant kulnų šaulių kuopai, kuri prieš mus eina.

Galų gale pasiekiam nakvynės vietą. Gulim... Mintys skrenda į namus, prie paliktos šiltos, jaukios lovos, pas likusius namiškius, draugus... Kai šalia gulį draugas verčiasi ant kito šono ir baksteli į šlaunį, tik tada atsigauni ir pats imi snausti.

Rytas debesuotas. Pritrintos kojos, nemiegota naktis, viršinių raginimai skubėti verčia galvoti, kad kario darbas nors sunkus, bet kilnus. Nieks nesupras, kaip brangiai mokama už laisvę, pats neparagavęs karinės aprangos ir žygiavimo skonio.

Nors nuo jojimo, ne nuo ko kito, ir tekdavo klūpsčiam pagulėti, nes skaudėdavo tuos pačius minkštumus, kaip ir anuo metu nuo tėvelio diržo, bet vistiek man jis

... Pašokęs pamačiau skyrininko veidą, kuris buvo daugiau panašus į mėnulio pilnatį...

patikdavo, o dabar visa tai man tik vienas malonumas. Tiesa, ir nelabai malonių dalykų tekdavo praleisti.

Kartą, vieną popietį, guliu ant savo lovos ir vaizduoju tėje pinu įvairiausių prisiminimų vaizdus iš gyvenimo namuose. Rodosi, aiškiai matau, kaip ašaroja Sartoji, netekusio vieno šviesos lango, kaip guli Bėrukas vagoje beviltiškai atmetęs galvą, o tėvelis liūdnu akių žvilgsniu matuoja dar didelį plotą neartos rugienos. Nepamiršau savo mintimis atlankyti ir mielosios Zosytės... Pačiu įdomiausiu prisiminimų momentu, štai suriks kažin kas: „Kas čia guli su batais lovoje?!“ Pašokęs pamačiau skyrininko veidą, kuris buvo daugiau panašus į mėnulio pilnatį. „Jaunas kareivis Kerpė“, — atsakiau su išgąščiu.

Už gulėjimą su batais lovoje teko prinešti į prausyklą vandens ir nušluoti kareivinių laiptus... Šluoju juos ir galvoju: „Oi, laiptai, laipteliai, kada aš prilipsiu iki tiek, kad netrukdytų manęs poilsio valandomis ir leistų nors mintimis kartu pagyventi su tais, kurių aš labai pasiilgau“. Tie laiptai, dėkui Dievui, buvo neilgi. Tuojau apsiratau su karine drausme, pamėgavau tvarką ir pasidariau pavyzdingiausias kareivis eskadrone. Girdėjau, kad greit ir jaunus kareivius leis atostogų. Manau gausiu ir aš. Tad lauk tėveli, mamyte ir Zosyt!

Psk. A. Kiseliauskas

Sotūs pusryčiai, kelios valandos poilsio ūkininko sode, ir mes drožiam, palikę keturius nebegalinčius toliau žygiuoti prie virtuvės, užimti pozicijų. Mūsų dviratininkai veikia: žvalgo, uostinėja krūmus, sodybas. Su tokiais žvalgais nebaisu, nes žinai, kad priešas neužklups iš pasalų.

Neilgai teko būti tose pozicijose. Tenka žygiuoti į Upytę. Užpakaly mūsų eina antra šaulių kuopa. Kertam iš viso vieko, nes gauta žinių, kad priešas mus nori apsupti.

Vos tik įėjom į miestelį, tuoj užgirdom šūvius. Pasirodo, partizanai puolė priešų raitininkai — žvalgai. Mes tada gaujam paragauti tikro kautynių skonio. Bėgam šniokšdami, kaip garvežiai, per arimus, per bulves, per daržus, kertam pakniopstom atremti priešą. O kojos tuo tarpu atsisako tarnauti. Atbėgę į vietą, randam raitininkus jau paimtus į nelaisvę. Tuo tarpu kitoje miestelio pusėje pradeda kalenti kulkosvaidis. Išsipilam vilnin. Priešas puola dešinį sparną. O lietus, tarsi pritardamas tai kulkosvaidžių ir šautuvų simfonijai, pila, kaip iš kibiro. Mes puolam, bet tarpininkai sustabdo kautynes vienai valandai. Pasirodo, kad antra kuopa paimta nelaisvėn. Ji, mat, atsiliko nuo mūsų per kilometrą, ir priešas ją užklupo nepasiruošusią. Tenka trauktis į Naujamiestį. Kojų eidamas jau nebejunti, jos pačios automatiškai kilo. Mūsų būrys, persikėlęs per Nevėžį valtimi, nes tiltas susprogdintas, atsiduria Naujamiesty. Būrys užima pozicijas prie trijų kelių, iš kur galima laukti priešų puolimo. Buvom pasiryžę arba apginti Naujamiestį arba didvyriškai žūti. Atėjo naktis, o priešas nė negirdėt. Mus pakeičia vietos partizanai. Einam miegoti, nes esam nepaprastai išvargę. Per tą vieną parą teko nužygiuoti apie šešiasdešimt kilometrų. Naktį, ramiai miegant mokykloj, sutrikdo mūsų ramybę priešų raitininkai — tikras mūsų siaubas. Bet jų nedaug, truputį pašaudę, pasitraukia. Rytą paaiškėja, kad tai buvo dragūnai. Drąšūs, kaip kažin kas!

Antradienis neatnešė mums nieko naujo. Tik paaiškėjo, kad priešas iš Upytės vėl skubiai pasitraukė. Taigi, mums pavojus sumažėjo. Visą dieną ilsėjomės, krimsdami obuolius ir gulinėdami pasieniais. Gera po visų vargų ramiai ir laisvai atsikvėpti.

Guli ir svajoji... Taip nesinori grįžti namo. Juk taip miela pasidarė apranga, toks mielas, brangesnis už auksą, geriausias draugas — šautuvas, taip artimas širdžiai kario gyvenimas. Mūsų būrys — vienasielis vienetas, pasiryžęs eiti visur, kur jį ves. Draugas draugą per porą dienų pažino geriau, negu per aštuonerius metus. Su didžiausiu ūpu žygiuotumei vėl keliasdešimt kilometrų... Būrys suaugo, susigyveno, susiliejo į vieną didelį, galingą kūną. Vieno mintys — visų mintys, visų norai — vieno norai.

III

Visas svajones išsklaido, kaip perkūnas iš giedro dangaus, žinia, jog grįšim į Panevėžį. Visi staiga nuliūdo, nes juk taip netrukia tas Panevėžys. Noris veržtis pirmyn, skristi tolyn, pamiršus visus moksleiviškus rūpesčius. Bet kas reikia...

Aplanko mus šaulių Sąjungos vadas plk. Saladžius. Pagiria, kad mes tuose manevruose, kuriuose pirmą kartą dalyvavo gimnazistai, pasirodėme gražiai. Sako, buvom drausmingi ir ištvėringi.

Atsisveikinam su Naujamiestiu. Tris valandas mynę vieškelio purvą, išvydom Panevėžio šviesas. Lygiai aštuoniomis buvom jau mieste. Džiugu ir graudu... Taip gaila palikti tas gražiausias visame gyvenime manevrų dienas ir taip vilioja suvargusius, peršlapusius šilta, sausa pastogė.

Grįžom... Atsisveikinom su pamiltuoju šautuvėliu, apsirėngėm savo senaisias uniformas. Grįžom į savo suolus. Dilsta iš atminties manevrų vaizdai, slenka nebegražinamon praeitin... Mūsų širdyse uždegta ugnis rusena, ir Tėvyne pavojams užgriuvus, išsiverš karšta liepsna. Vyt. Vėtra

Universitete įvestos karinio rengimo paskaitos

Pereitą savaitę V. D. Universitete buvo pradėtos skaityti valstybės karinio rengimo paskaitos studentams. Paskaitas skaito gen. štabo mjr. V. Bulvičius. Į paskaitas studentų prisirenka keli šimtai.

Savo pirmoje paskaitoje gen. št. mjr. Bulvičius pabrėžė, kad nežiūrint dabartinių visokių taikos idėjų, nežiūrint savo stipresniųjų kaimynų, Lietuvos valstybė, visi jos piliečiai, vaduodamiesi sveiku ir igimtu savisaugos instinktu, turi visuomet ruoštis ir būti gerai pasiruošę sutikti bet kokį karo pavojų. Ankstyvas pasiruošimas kaip tik galys laiduoti tolimesnę valstybės tvirtą egzistenciją.

Šį mintis studentų buvo sutikta karštais plojimais.

Nuo šių metų įstoja studentai karinio rengimo paskaitas turi klausyti privalomai ir išlaikyti egzaminus. Pati programa yra įdomi ir praktiška. Čia bus supažindinama su kariuomenės ginklo rūšimis ir t. t. Bus skaitoma paskaitos apie pagrindinius kovos už būvį dėsnius, karo natūralumą, apie tarptautinės teisės reikšmę, apie ginklų tobulėjimo reikšmę, puolamosios ir ginamosios technikos santykius sausumoje, jūroje ir ore, apie mažųjų valstybių karinį saugumą, totalinį karą ir jo sritis, apie karų patyrimus 1914 m. ir vėliau, numatomuosius būsimojo karo vaizdus, Lietuvą būsime kare, apie ginkluotųjų jėgų rengimą karui, apie ekonominį karą, dvasiniai protinį karą ir apie visuomenės vaidmenį karo atveju ar valstybę rengiant karui.

Ramovėnai pradėjo naujus darbo metus

Spalių 8 d. studentų atsargos karininkų korporacija „Ramovė“ sušaukė pirmąją poatostoginę sueigą, kurios metu buvo išrinkta nauja korporacijos valdyba. Į korporacijos valdybą išrinkti šie: ats. j. ltn. Apeikis Vytautas — pirmininku, ats. j. ltn. Ramanauskas — vicepirmininku, ats. j. ltn. Irlakis Mykolas — sekretorium, ats. j. ltn. Savickas Bronius — išdininku, ats. j. ltn. Gudavičius Jonas — ypatingiems reikalams senjoru. Revizijos komisijon išrinkti ats. j. ltn. Jucius, Bitinas, Tupikas ir kandidatu Jonynas. Į garbės teismą išrinkti ats. ltn. Venclovas, Kavaliūnas, Žukauskas, Jasinskas ir Rutkauskas. Junjorų tėvūnų ir toliau pasiliko ats. j. ltn. Tupikas. Buvęs korporacijos pirmininkas ats. ltn. Venclova padėjo buvusiai valdybai ir visai korporacijai už atliktą darbą, kuris buvo reikalingas ruošiant įvairias šventes bei ginklų pirkimo vajas ir perdavė savo pareigas naujam korporacijos pirmininkui ats. j. ltn. Apeikiui.

Susirinkimo metu nutarta įsteigti sporto klubą, kuris duotų galimumą atsargos karininkams ir toliau gilintis sporto žiniose, kurios buvo įgytos Karo Mokykloj. Be to, bus siunčiami į ruošiamos Pabaltijos valstybių studentų šaudymo rungtynes, kurios bus spalių 14 d., nes kaip žinome, ramovėnai ir iš Lietuvos olimpiados šaudymo rungtynių išsinešė 21 pasižymėjimo ženklą, tad tikimės, kad ir šiose rungtyne jie mūsų neapvils.

Ats. j. ltn. Čekauskas

Panevėžio valstybinės gimnazijos moksleiviai, dalyvavę kariuomenės manevruose

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

PALEIDŽIAMIS ATSAUGINIAMS. Šiomis dienomis paleidžiami iš kariuomenės į atsargą 1937 m. pavasario šaukimo kariai.

NAUJAS „KARDO“ REDAKTORIUS. Pasitraukus ligšioliniam „Kardo“ redaktoriui plk. ltn. Sližiui, naujuoju karininkų laikraščio redaktorium bus mjr. Zibavičius, krašto apsaugos ministro adjutantas.

6 PĖST. PULKAS. Spalių 3 d. jaunieji margėnai prisiekė savo valstybei bei vėliavai. Po priesaikos apeigų pulko vadas gen. št. plk. ltn. Breimelis savo kalboje apibrėžė priesaikos iškilmingumą bei jos reikšmę kiekvienam kariui, kaip būtinos tarnybos metu, taip ir išėjus į atsargą. Po to visi daliniai praėjo parado maršą.

Nuo spalių 5 d. iki 9 d. margėnams buvo karštos dienos, būtent, kariuomenės prizininis šaudymas iš šautuvų ir kulkosvaizdžių daliniams, ir iš pistolečių karininkams ir puskarininkams. Geriausia sušaudė mokytoji kuopa, pasiekusi 18,08 koefic. Jei imti tik vien šautuvus, tai daliniai padarė nuo 16 iki 18 su viršum. Iš kulkosvaizdžių kai kurie daliniai pasiekė mažiau, negu pasiruošimo metu.

Iš šautuvų daugiausia išmušė san. psk. Petronis — 132. Iš pistolečių daugiausia išmušė iš puskarininkų — psk. Davidonis — 112, iš karininkų — ltn. Jankauskas — 115, kuris paskutiniai 2 metais buvo laimėjęs I vietą. Š. V.

1 GUSARŲ D. L. ETM. K. JONUŠO RADVILOS PULKAS. Spalių 4 d. 1 gusarų pulke išleista nauja kalvių-arklių kaustytojų mokyklos laida. Mokykloje, be 1 gusarų pulko karių, keletas buvo prikandruotų ir iš kitų kariuomenės dalių, kurie baigė kursą gražinti į savo dalis.

1-ju šio laidos kursą (labai gerai) baigė š. auto būrio eilinis Leonas Klimka ir II-ju (taip pat labai gerai) technikos eskadrono eilinis Pranas Strumėckas. Abu, baigė kursą pirmaisiais, pakelti į grandinio laipsnį ir apdovanoti laikrodžiais. 1-sis sidabro, 2-sis nikelio. A. G-nius

PAGĖGIŲ IGULA. Karių artistų mėgėjų trupė, J. Jagėlos režisuojama, kariuomenės šventės proga rengia gan didelį ir gražų vakarą. Dabar repetuojama 3 veiksmų drama „Taip tėvas norėjo“. Veikalas vaizduoja lietuvių-lenkų kovas 1919—1920 m. Kadangi igulos kariai per kelis metus yra surengę per 10 vakarų su vaidinimais, tai visuomenė gerai pažįsta karių meną, tuo būdu laukia ir šiais metais jų pasirodymo. Artistų trupę sudaro beveik visi likt. puskarininkiai, keletas jų šeimos narių ir iš mieste gyvenančių ponių ir panelių. San. psk. M. Grinius

RYŠININKŲ PRIESAIKA. Spalių 7 d. ryšių bataliono ir prikandruotų kitų dalių jauni kareiviai šančių igulos bažnyčioje priėmė priesaiką. Priesaikos iškilmes pradėtos pamaldomis. Po pamaldų ir priesaikos akto kun. Kryžanauskas pasakė atitinkamo turinio pamokslą.

Prisiekusieji iš bažnyčios su orkestru grįžo į rikiuotės aikštę. Čia juos pasveikino b-no vado padėjėjas plk. ltn. Baruolis. Orkestrui griežiant, visi nauji eiliniai sugiedojo Tautos himną, už Tautos Vadą ir karo vadovybę sušuko valio. Po to visi kariai pro b-no vadovybę praėjo iškilmes maršu. P. Med.

1 PĖST. D. L. K. GEDIMINO PULKUI neseniai padovanojo ginklų: Ukmergės policijos sporto klubas — 1 sunk. kulkosvaizdį ir kino „Modern“ savininkas Sabulis tris šautuvus.

Keliolika pulko liktinių puskarininkų, vadovybei leidus, atliekamu laiku mokosi 5—6 gimnazijos klasių programą. Egzaminus laikys pavasarį.

Vienas pirmųjų pulko savanorių kūrėjų, ats. vrš. Petras Škėma, rodydamas didelį atsargos karių prisirišimą prie savo dalies, padovanojo 1 pėst. D. L. K. Gedimino pulkui vieną šautuvą. Šautuvus įteiktas 1 kuopai, kurioje pats Škėma tarnavo.

Psk. Umbrasas

JAU PRADEDA „KARIO“ PLATINIMĄ. Pagėgių igulos kariai kasmet savo namiškiams ir sau per savo platinimą išrašo daug laikraščių. 1939 metams per 80% karių yra pasirengę išrašyti savo namiškiams „Kari“. Nes, girdi, „Karys“, lankydamasis į kaimus, tegu padeda ir pamoko jaunesniuosius brolius ir sesutes, kaip reikia mylėti ir branginti savo Tėvynę. Be to, tegu sužino ką mes dirbam ir kaip gyvenam. Iš praėjusių metų padėkos laišku, prisiūtų kareiviams, matyt, kad „Kari“ myli seni, jauni ir įvairaus užsiėmimo žmonės. Taip pat kariai išrašo savo namiškiams ir kitus naudingesnius laikraščius. Kareiviai, iš savo kuklių pajamų išleidami laikraščiams per 10 litų, įrodo, kad savo spaudą brangina ir myli. San. psk. M. Grinius

2 INŽINERIJOS B-NO 2-ros inžiner. kuopos kareiviai spalių 9 d. paaukojo Ginklų Fondui 56 lt. 50 ct.,

Gr. J. Tumosa

KARO AVIACIJA. Šių metų kariuomenės sporto šventėje karo aviacijos sportininkai iškovojo daug pirmųjų vietų ir, pasibaigus varžyboms, užėmė pirmąją vietą po Karo Mokyklos. Kadangi kariuomenės sporto šventėje kolektyvinėse varžybose dalyvavę sportininkai iškovojo ne asmenines, bet kariuomenės daliniams pereinamasias dovanas, todėl aviacijos viršininkas, įvertindamas sportininkų nuopelnus savo daliniui, išvykstančius į atsargą sportininkus kiekvieną apdovanoja asmenine dovana. Minima dovana yra P. Rusecko redaguoti savanorių kūrėjų atsiminimai „Savanorių žygiai“. Abu tomai įrišti į vieną bendrą knygą gražiais odiniais aparais. Šią vertingą dovaną gauna plaukikai: j. ltn. Malinauskas Vladas, mokinyk lakūnas j. psk. Rinkevičius Benediktas ir eilinis Morūnas Ottonas; futbolininkai: gr. Štarkus Alfonsas, eiliniai: Išora Henrikas ir Petrauskas Henrikas; 5 kilometrų žygio nugalėtojai: j. psk. Liukpetris Povilas, mokiniai mechanikai: Berniūnas Jonas, Jusevičius Alfonsas, Obakevičius Teodoras ir Rimkus Juozas, eiliniai: Baldauskas Povilas ir Barišauskas Vincas. Alb. St-lis

Prie gimnastikos įrankių pradėdame karinio gyvenimo dieną

Susitikimas manevruose...

5 PĖST. D. L. K. KĖŠTUČIO PULKAS. Spalių 8 d. 2 kuopai įteiktas vardinis šautuvas. Šautuvą įteikė geležink. šaulių būrio šaulys Valatkaitis. Įteikdamas tarė įspūdingą žodį. Visos kuopos vardu padėkos žodį tarė kpt. Ogilvis.

Eil. L. Kančauskas

Gaisrų fronte. Spalių 5 d. iš ryto Marijampolės priemiestyje, Knygnešių gatvėje, užsidedę staliaus Stakišaičio namas. Gaisras kilo dėl neatsargaus elgesio su ugnimi; ugnis metėsi į stogo gegnes. Atvykusi įgulos ugniagesių komanda, ltn. Gudaičio vadovaujama, greit likvidavo gaisrą. Stogas sudėgė, bet sienos liko ugniagesių išgelbėtos. Nuostolių apie 300 lt. Ugniagesiai dirbo rankiniu siurbliu, nes leisti į darbą motorinį siurbliū nebuvo reikalo. Vandenį teko vežti statinėmis iš Šešupės.

Nauja mokymo programa. Kariuomenės ugniagesių inspektorius sustatė naujos kariuomenės ugniagesių mokymo programą (24 val. pamokų ir 17—26 val. pratimų). Programos projektas pasiūstas dalių ir dalinių vadams susipažinti ir pranešti nuomone. Be to, pasiūsta apdovanojimo lapų pavyzdžiai.

Ugniagesybos įstatymas. Vidaus Reikalų Ministerija prieš kurį laiką išsiuntinėjo kitoms ministerijoms ugniagesybos įstatymo projektą, sustatytą vyriausiojo ugniagesybos tvarkytojo ats. plk. Igno Musteikio. Krašto Apsaugos Ministerijoje su projektu buvo pavesta susipažinti karo butų viršininkui — kariuomenės ugniagesių šefui. Projektas su pastabomis gražintas Vidaus Reikalų Ministerijai. Svarstant įstatymo projektą Lietuvos ugniagesių organizacijos sąjungoje, dalyvavo ir Krašto Apsaugos bei Susisiekimo Ministerijos atstovai.

TRUMPA GAISRŲ GESINIMO TAKTIKA

(Tęsinys).

Ypatingieji gaisrų gesinimo atsitikimai. Susipažinus su bendromis ir pagrindinėmis gaisrų gesinimo taisyklėmis, turime bent trumpai apibūdinti ir ypatingus gaisrų gesinimo atsitikimus.

a) Suodžių degimas. „Suodžiai tai yra kuras, tik ne visai sudėgęs“ — taip apibūdina jas J. Tamulevičius (Kaimo statyba. Kaunas, Ž. Ū. Rūmų leidinys. 1936). Kai dūmtraukiai ir krosnis ilgą laiką visai nevalomi arba valomi bet kaip apsileidusių kaminkrėčių, tai ant dūmtraukių sienelių pasilieka gan storas suodžių sluoksnis. Suodžiai užkemša dūmtakius ir trukdo dujomis judėti, per apdengtus suodžių takus šilima nepasiekia krosnies sienų, daug šilimos neišnaudojama. Dalis šilimos išeina laukan, dalis susijungia su vandens

garais ir virsta degutiniu skystimu. Šis dvokiantis skystimas prasisunkia pro plytas bei tinką ir išeina į paviršių rudomis dėmėmis, gadina krosnis ir sienas. Suodys nuo karščio užsideda ir dėl to gali kilti gaisras. Kai suodžiai dega, iš kamino išlekia žiežirbos, pasirodo net ir liepsna. Tai ypačiai pavojinga šiaudiniams stogams. Dūmtraukius ir krosnis reikia krėsti, valyti suodis ir pelenus. Kariuomenėje ir kitose žinybose kaminių valymo dažnumas ir tvarka nustatyti taisyklėmis, miestų bei miestelių gyventojams savivaldybių yra išleisti ir išleidžiami privalomieji įsakymai, kurių namų savininkai turi griežtai laikytis.

Jei dūmtraukiai ir krosnys yra taisyklingai išmūryti, tai sodžius galima išdegti. Paprastai, tai atliekama tokiu būdu. Iššaukti ugniagesiai (3 žmonės su tryškine) apžiūri kamina ar nėra jame plyšių ir užima vietas: vienas ant stogo prie pat kamino, antras — pastogėje, trečias — apačioje prie krosnies.

J. Tamulevičius (žiūr. aukščiau) pataria deginti suodžius įdėjus į valomasias dureles šiaudų ar kitos lengvai degančios medžiagos. Dūmtraukyje pasidaro labai karšta, nuo didelio karščio ir traukos užsideda suodžiai. Atsiranda būdingas užimas ir iš kamino išlekia daug kibirkščių. Degimas tęsiasi apie porą minučių. Bet tokiu būdu deginant suodžius, dūmtraukyje atsiranda plyšių bei plytų įskilimų, dūmtraukio vidus labai įkaista, išsiskečia, ilgainiui dūmtraukis suskilinėja. Todėl suodžių degimą — deginimą tenka sulėtinti. Reikia išdegti suodžius pamažu, neleisti liepsnai užti dūmtraukyje. Kai tik suodžiai užsideds, reikia priverti dureles, o kai degimas susilpnės, tai durelės vėl atidaromos. Tuo būdu suodžių išdeginimas užtesiamas iki 5 minučių. Geriausia suodžius išdegti žiemą, kai apsnigti stogai, arba po didesnio lietaus. Ypačiai tai atmintina kaime, kai tenka deginti kaminius pirkių su šiaudiniais stogais arba gontais dengtais. Ir tai išdegti dūmtraukius patariama tik vienasėdžiuose; kitur atsargiau — visuomet reiktų dūmtraukius krėsti.

Jokiu būdu negalima, degant suodžiams, pilti į dūmtraukį vandens arba kuo nors uždaryti viršutinę kamino angą. Tai gali sukelti didelį gaisrą kambariuose ar pastogėje, nes liepsna prasiverš per pakūras ir kitas angas.

b) Pastogių gaisrai. Dabar, kai mūsų valstybėje veikia priešlėktuvinės apsaugos įstatymai ir taisyklės, pastogėse negali būti laikoma lengvai degančių medžiagų, jos turi būti švarios ir lengvai prieinamos ugniagesiams. Seniau pastogėse buvo suversti nereikalingi daiktai ir gesinimas gaisrų pastogėse būdavo ypačiai sunkus.

Ugniagesiai pirmiausia turi sustabdyti liepsnos plėtimąsi, o paskui gesinti degančias pastogės dalis.

Tam tikslui tenka pakelti į pastogę švirkšlį su žarnų linija iš vidaus laiptais (jei dar galima). Kita linija pratešama pristatytomis iš oro kopėčiomis. Švirkščių (linijų) skaičius priklauso kiekvienu atveju nuo gaisro aplinkybių ir liepsnos plėtimosi sąlygų. Švirkščių skaičių nustato gesinimo vadovas.

(B. d.)

DOTNUVOS AKADEMIJOS DOVANOS ŠAULIAMS

Žemės ūkio Akademijos mokomasis personalas ir studentai bei aplinkui esančios įstaigos nupirko iš savo aukų lengvąjį kulkosvaidį, 21 šautuvą ir sanitarinį krepšį. Visi šie ginklai buvo įteikti spalio 9 dieną.

Po pamaldų iškilnių dalyviai nužygiavo prie parke gražiai augančio Vilniaus medžio. Rektorius prof. Vilkaitis pasakė kalbą, po kurios Žemės ūkio Akademijos 2 šaulių būrio vadovas ats. ltn. P. Šalčius perskaitė stambesnėmis sumomis aukojusių sąrašą. Paskui sekė iškilmingiausias šventės momentas: moterų šaulių papuoštų gelėmis ir ažuolo šakutėmis ginklų įteikimas. Ginklus įteikė pats rektorius rinktinės vadui, o šis Žemės ūkio Akademijos 2-ram ir dvaro šaulių būriams. Pirmajam įteikta lengvasis kulkosvaidis ir 13 vardinų šautuvų, o antrajam 8 vardiniai šautuvai ir sanitarinis krepšys.

Po pietų akademijos aktų salėje buvo suruošta paskaita, kurią skaitė gen. št. mjr. Bulvičius. Prelegentas išsamiai apibrėžė mažųjų valstybių padėjimą ir jų karinio pasiruošimo svarbą karo bei taikos metu.

I. Degsnys

SUDARGAS. (Šakių aps.) Spalių 9 d. Sudargo šauliai kartu su Slavikų, Pervazninkų ir Bunikių šauliais minėjo spalių 9 d. Po pamaldų buvo ginklų įteikimas šauliams. Sudargo š. būriui įteikta 10 karinių ir 1 mažojo kalibro šautuvas, Pervazninkų š. būriui — 2 kariniai šautuvai. Vardinis šautuvas Sudargo š. būriui aukojo: pasienio policijos I rajonas — 4 šautuvus, p. Abramovičiai — 1 ir Burgaičių kaimas 1 karinį šautuvą. Pervazninkų š. būriui 1 vardinį šautuvą aukojo Pervazninkų griet. nugr. punktas. Gražių pajamų davė ir vieša rinkliava Ginklų Fondui. Vakare šauliai vaidino scenos vaizdelį: „Čia mano Tėvynė“. Nuo pasilinksminimo susilaukta.

J. psk. A. Titlius

ZARASAI. Rugsėjo mėn. Zarasų šauliai baigė atlikti šaudymo pratimus iš karinių šautuvų. Pratimus atliko visų šaudymo klasių šauliai. Po to buvo kontrolinis šaudymo pratimas, kurio metu paaiškėjo, kad šaulių tarpe esama jau ir gana gerai įgudusių šaudytojų, būtent: 1. senesniųjų šaulių grupės aukštesn. klasėje šaulys Preskienis iš 120 galimumų išmušė 107 taškus, šauliai Kazlauskas Mikas ir Gladkauskas Jonas — po 95 taškus ir šaulys Ivanauskas Stasys — 91 tašką; 2. Įgudusių šaulių grupės žemesn. klasėje iš 120 galimumų išmušė tašku: šaulys Ubeika Balys — 104 ir šaulys Viršinskas Stasys — 93.

Tenka pabrėžti, kad visu atsidėjimu vykdoma šaudymo mokymas iš mažojo kalibro šautuvų ir šioj srityje yra pasiekta gražių rezultatų. Mažojo kalibro šautuvų šaudymo pratimus praveda Zarasų šaulių sporto klubas, kuriame yra sudaryta šaudymo sekcija ir tai sekcijai paskirtas geras tos srities specialistas šaulys Ivanauskas.

Pr. K-ca

UTENA. Nuo rugsėjo 26 d. iki spalių 2 d. prie rinktinės štabo buvo suruošti šauliams, netarnavusiems kariuomenėje, 7 dienų karinio parengimo kursai — stovykla. Kursuose dalyvavo jaunesnio amžiaus ir vid. išsimokslinimo šauliai, dauguma ūkininkų sūnūs. Maistą gamino šaulės, šaulės El. Kūliešytės prižiūrimos. Kursų klausytojams nemokamai davė būstines vietas dek. kun. Aspinavičius ir šviesa nemokamai aprūpino šaulys Kučgalis Mauša. Pažymėtina, kad šiais metais kai kurių produktų kainos (rinkos) daug aukštesnės, negu intendantušos, tačiau šaulys rėmėjas Kazys Ramelis, nebijodamas nuostolių, apsiėmė maistą tiekti ir dar prisidėjo prie išleistuvių.

Pranciškus

ŠLAPABERŽĖ. (Kėdainių aps.) Spalių 2 d. buvo būrio 16 m. ir Lietuvos laisvės 20 m. minėjimas. Po pamaldų pradžios mokyklos aikštėje šauliams įteikti 3 šautuvai. Šautuvus aukojo: Šlapaberžės seniūnijos gyventojai ir grietinės nugriebimo punktas po 1 ir pradžios mokyklos mokinė Monika Jurevičiūtė 1 šautuvą. Jaunieji šauliai tą dieną priėmė priešaišką.

Po iškilmų šauliai ir svečiai pasivažiavo. Rinktinės vadas plk. Itn. Stapulionis papasakojo gražių atsiminimų iš Nepriklausomybės kovų, kaip mergaitės padėjo partizanams pasirūpinti šovinių, ir tuo prisidėjo prie Tėvynės laisvės iškovojo. Savo kalboje pabrėžė, kad vieningai dirbant daug ko galima pasiekti.

M. Ramonas

KARINĖS ŽINIOS

ARTILERIJOS VĒLIAVOS

Mūsų kariuomenėje, o taip pat ir daugelyje kitų valstybių kariuomenių, artilerijos pulkai vėliavų neturi. Per priešaišką kariai bučiuoja artilerijos pabūklą. Lenkų kariuomenėje vėliavas turi ne tik pėstininkų, kavalerijos ir technikos kariuomenės dalys, bet ir artilerija. Artilerijos pulkams duodamos tokios pat vėliavos, kaip ir kavalerijos pulkams (vad. standartas). Lenkijoje vėliavas dovanoja pulkams miestų ar apskričių visuomenė. Įteikia vyriausias kariuomenės vadas (dabar — maršalas Smigly-Rydzas) arba korpo vadai. Šiuo laiku įteiktos vėliavos visai eilei lenkų artilerijos pulkų.

NAUJI GARBĖS ŽENKLAI SSSR KARIUOMENĖJE

Sovietų Respublikos Sąjungos kariuomenėje įvesti du nauji garbės ženklai. „Kariuomenės snaiperio“ (įgulos šaulio) ženklą gauna kariai, išlaikę egzaminus ir atlikę pratimus, nustatytus įgudusiems šauliams. Tą patį ženklą gauna ir daliję bei dalinių vadai, parengę didesnį įgudusių šaulių skaičių.

Kitu ženklu „Už gerą šaudymą“ apdovanojami kariai, gavę „gero šaulio“ ar „gero taikintojo“ liudijimą. Jie turi

būti gerai susipažinę su savo ginklais ir pavyzdinai juos laikyti ir saugoti.

Teisė apdovanojimi naujais, garbės ginklais suteikta apygardų (armijų) karo taryboms. Apie apdovanojimą skelbiama įsakyme daliai. Ženkliai įteikiami valstybės ar kariuomenės švenčių proga.

ALIUMINIJO RANKINĖS GRANATOS. Vokietijos kariuomenėje bandoma rankinės granatos, padarytos iš aliuminio. Vokietijoje yra daug aliuminio, daugiau negu bet kurio kito metalo. Aliuminis gaunamas iš laukinio špato, žeručiu, kaolino, molio ir t.t. Aliuminis yra baltas, lengvas metalas. Pėstininkai galės imti su savim daugiau rankinių granatų, nes jų svoris būtų mažesnis. Be to, įrodyta, kad aliuminio granatų skeveldros ne mažiau sužaloja žmogaus odą ir kūną, negu kitų metalų. Pastebėta ant gyvulių, kad aliuminio skeveldrų padarytos žaizdos gyja ilgiau, jose atsiranda daugiau įvairių mikrobu, taigi sužeistieji negalės greitai sugrįžti į frontą.

Bulgarų karinio laikraščio „Narodna Obrana“ teigimu ateityje pėstininkas galės nešti net 30 aliuminio rankinių granatų (dabar turi tik 8). Ispanų karas parodė, kad rankinės granatos yra tinkamas ginklas kautynėms.

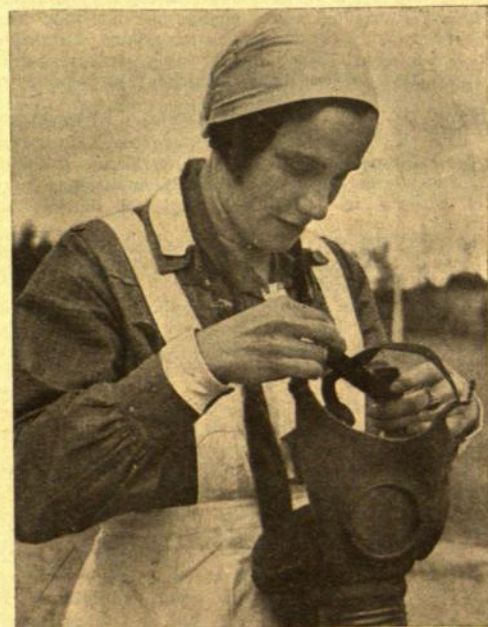
KRITIŠKA LAKŪNO VALANDA. Anglijos draudimo nuo aviacijos katastrofų bendrovė pavedė kpt. A. Lampleigh'ui ištirti visas žinomas lėktuvų katastrofas, kurios atsitiko per 20 metų (nuo 1918 iki 1937 m. imtinai) Anglijoje, J. Amerikos Valstybėse, Prancūzijoje ir Vokietijoje ir padaryti išvadas. Išvados buvo gana netikėtos. Pasirodo, kad kiekvienas lakūnas pergyvena tam tikrą kritišką valandą, kai jis patys ir jo lėktuvas yra ypatingame pavojuje.

Katastrofų statistika rodo, kad tai būna:

- a) tarp 20 ir 30 skridimo valandų,
- b) tarp 80 ir 120 " "
- c) tarp 500 ir 600 " "

Kpt. Lampleigh'as aiškina visa tai šitaip. Tarp 20 ir 30 skridimo valandų kiekvienam lakūnui atrodo, kad jis jau moka gerai valdyti lėktuvą. Tai sudaro daug nelaimingų atsitikimų su jaunaisiais lakūnais. Išbuves ore nuo 80 iki 120 valandų lakūnas mano, kad jis jau gerokai patyres, ypačiai kai jau turėjo vieną-kitą avariją, iš kurių jam pavyko išeiti sveikam. Pagaliau tarp 500 ir 600 skridimo valandų lakūnas jau čiaisi jau tikru savo verslo meisteriu, kuriam nieko nėra sunkiau.

Kpt. Lampleigh'as pareiškė nuomonę, kad tinkamiausias keleivinio lėktuvo pilotas turi būti 30—40 m. amžiaus lakūnu, išbuves jau ore nemažiau kaip 600 valandų. Jis turi būti tinkamai apmokytas ir išauklėtas. Geras pilotų parinkimas turi žymiai sumažinti katastrofų skaičių.

Suomė pratimuose su dujokaukėmis

Autožyrių eskadrilė ore

GREITAI KIETĖJANTIS BETONAS. Amerikoje kariuomenės vadovybės paskirta žinovų komisija dalyvavo betono bandymuose Vašingtone. Švedų išradėjas Karolis Bilner'is pasistatė gelžbetoninį blindąžą (slėptuvę) $4 \times 3,65 \times 2,75$ m. Blindąžas buvo pastatytas per 4 valandas ir išlaikė visus bandymus. Ta proga spauda rašo, kad iš Bilner'io būdu daromo betono galima statyti galingus lauko įtvirtinimus greitu laiku. Net pastatytas prieš 2 val. betoninis blindąžas sėkmingai išlaiko artilerijos ugnį.

SPORTAS

KARO MOKYKLA — NAUJAS KREPŠINIO I KLASĖS NARYS. Spalių 5 ir 6 d. d. K. K. Rūmuose buvo tarp keturių vyrų krepšinio komandų varžybos patekti į I klasę. Pirmuose susitikimuose Karo Mokykla nugalėjo A. P. LGSF 32:25 (12:7) ir Makabi įveikė ŠMSK 31:17 (14:3). Finalinėse rungtynėse susitiko Karo Mokykla ir Makabi. Rungtynes laimėjo Karo Mokykla 38:17 (15:7). Tuo būdu Karo Mokykla pateko į I klasę.

I RINKTINĖ NUGALĖJO II RINKTINĖ 30:10 (18:2). Spalių 6 d. Kaune, K. K. Rūmuose, mūsų krepšininės prieš išvykdamos į Romą dalyvauti pirmosiose Europos krepšinio pirmenybėse, sužaidė parodomąsias rungtynes. I rinktinė įveikė II-ją 30:10 (18:2). Mūsų krepšininės pademonstravo tikrai aukštos klasės žaidimą ir tikimasi gero jų pasirodymo Romoje.

PRADĖTOS KAUNO KREPŠINIO PIRMENYBĖS. Spalių 8 d. K. K. Rūmų salėje buvo pradėtos Kauno krepšinio pirmenybės. Pirmenybėse dalyvauja 100 Kauno krepšinio komandų. Pirmąją rungtynių dieną didysis susitikimas buvo tarp meisterio C JSO ir Grandies. Rungtynes laimėjo C JSO 30:18 (21:7).

IŠ LIETUVOS FUTBOLU PIRMENYBIŲ. Spalių 5 d. Kaune buvo I L klasės futbolo pirmenybių rungtynės tarp C JSO ir LFLS, kurios baigėsi 0:0.

Spalių 8 d. buvo futbolo pirmenybių rungtynės tarp ŠŠ Kovo ir Tauru. ŠŠ Kovas žaidė ne geriausias sudėtis, be Jankausko vartovus, be gyniko Tallat-Kelpšos ir be puoliko Gudelio, todėl sužaidė silpnai ir rungtynes pralaimėjo 2:3 (1:2).

Spalių 9 d. buvo dvejų futbolo pirmenybių rungtynės. Kaune meisteris KSS nugalėjo LFLS 4:1 (0:0) ir Klaipėdoje ŠMSK įveikė vietos Švyturį 3:1 (0:0).

MAKABI — KYBARTŲ JSO 3:0. Spalių 9 d. Kaune buvusiose II L klasės futbolo pirmenybių rungtynėse Makabi nugalėjo K. JSO 3:0.

DVIRATININKAI BAIGĖ SEZONĄ. Spalių 9 d. buvo dviračių sezono uždarymo lenktynės Kaunas — Jonava — Kaunas. (Nuotolis 56 km.). Lenktynėse dalyvavo Kauno ir Klaipėdos 20 dviratininkų. A kl. lenktynes laimėjo Pimpis (LFLS), sukoręs distanciją per 1 val. 51 m. 47 sek. B kl. lenktynes laimėjo A. Juodžbalis (Freidos JSO), pravažiavęs tą patį nuotolį per 1 val. 59 m. 26 sek.

POLITIKOS APZVALGA

ČEKOSLOVAKIJOS PREZIDENTO BENEŠO ATSI-STAYDINIMO ATGARSIAI. Kaip jau skaitytojams žinoma, spalių 5 d. atsistatydino iki šiol po velionies Masaryko buvęs Čekoslovakijos prezidentas Eduardas Benešas. Apie prezidento atsistatydinimą per radiją pranešė čekoslovakų krašto apsaugos ministras gen. Sirovovs.

Savo laiške gen. Siroviui Benešas, tarp kitko, pažymėjo, kad treji audringi jo prezidentavimo metai pasibaigė neseniai nutikusiais be galo liūdnamis įvykiais ir didžiulėmis pasekmėmis Čekoslovakijai. „Sudraskė mūsų sielą, mūsų širdį, mūsų nervus, mūsų protą, bet ne mūsų tikėjimą ir ištikimybę mūsų liaudies, tautos ir valstybės idealams. Tie įvykiai beveik iš pagrindų pakeitė mūsų valstybės gyvenimo sąlygas ir ateities raidą. Negaliu įsivaizduoti, ką kaip respublikos prezidentas turiu naujoms sąlygoms daryti“.

Benešas pabrėžė, kad savo atsistatydinimu jis tik norįs palengvinti vidaus ir užsienių politikos požiūriu valstybei ir tautai ateityje sveikai plėtotis.

— Eduardo Benešo atsistatydinimas visoje Čekoslovakijoje padarė didžiausią įspūdį, o taip pat sukėlė atitinkamų atgarsių ir užsieniuose.

Rumunijos spauda su liūdesiu pabrėžė, kad to nedraugiskumo, kurį kai kurios valstybės yra parodžiusios Benešui, priežastis buvo vien tik Benešo ištikimybė savo kraštui ir Čekoslovakijos sąjungininkams. Apgailestaujama, kad ištikimasis Rumunijos bičiulis pasitraukia iš politinės scenos.

Vokietijos spauda Benešo atsistatydinimo proga pabrėžia, kad tuo pačiu išnyko kliūtis normaliems santykiams tarp Vokietijos ir Čekoslovakijos atstatyti.

Paryžiaus spauda, apgailestaudama Benešo atsistatydinimą, rašė: „Petit Parisien“ — „Benešo, mūsų ištikimo bičiulio atsistatydinimas yra toks įvykis, kurį su dideliu liūdesiu pajus kiekvienas prancūzas. Benešo pasitraukimas iš Čekoslovakijos ir Europos politinės scenos yra lygiai toks skaudus vaizdas, kaip ir jo krašto skaudus pasiaukojimas. Čia pasitraukia plataus masto europietis“.

VAKARŲ NUOTAIKOS PO MIUNCHENO SUSITARIMO. Visai neseniai Londono spauda, atsižvelgdama į tą padėtį, kuri susidarė po Miuncheno susitarimo, pabrėžė, kad Didžioji Britanija turi sparčiai ginkluotis, o Prancūzija — ekonomiška ir finansiškai turi ir toliau pasilikti galinga valstybe.

NAUJA VOKIETIJOS KANCLERIO HITLERIO KALBA SAARBRUECKENE. Spalių 9 d. Saarbrueckene Hitleris pasakė kalbą. Pradžioje pažymėjo, kad šių metų pradžioje jis buvo pasiryžęs prie savo krašto prijungti 10 milijonų vokiečių, buvusių už Vokietijos sienų. Tačiau išorinis pasaulis to nenorėjo suprasti. Tas išorinis pasaulis dar buvo prisigėręs Versalio dvasios, nuo kurios Vokietija jau buvo laisva. Taigi, reikėjo imtis energingų sprendimų. Vokietija yra stipri, kaip dar niekad nėra buvusi. Antroji sąlyga — vokiečių apsiginklavimas, kuriam Hitleris paskyręs visus savo rūpesčius. Dabar jokia pasaulio galybė nepajėgs prasiveržti pro Vokietijos sienas. Vokietija taip pat laimėjo draugų ir užsienių politikoje.

Vokietijai tauta džiaugiasi 1938 m. atliktais savo darbais, kuriais prijungta prie Vokietijos 10 milijonų vokiečių ir 110.000 kvadratinė kilometrų teritorijos. Visa tai pasiekta taikiu būdu be kraujo lašo. Kalbėdamas apie kitų paramą, Hitleris pirmiausia nurodė vienintelį savo tikrą draugą — Benito Mussolini.

Dėl galimų pasikeitimų kitų vakarų kraštų vyriausybėse, Vokietija turi būti atsargi, visomis priemonėmis rūpindamosi savo saugumu. Dėl to Hitleris nutarė su didžiausia energija vakaruose tęsti ir toliau fortifikacijų darbus, kuriuos prailgins ir dviem naujoms sritims — Aachenui ir Saarbruckenui. Šios priemonės padės reicho saugumui. Kancleris Hitleris esąs laimingas, kad po kelių dienų galės panaikinti tas priemones, kurių buvo imtasi šiais kritiškais mėnesiais ir savaitėmis. Šimtai tūkstančių žmonių galės grįžti į savo židinius. Hitleris padėkojo visai tautai, prisidėjusiai prie Vokietijos saugumo. Galinga Vokietija visados nusistačiusi su savo kaimynais gyvenanti santarvėje. Vokietija gali laikytis tokios politikos, kadangi iš kitų ji nieko nenori, nieko nereikalauja, nieko ne-

trokšta. Vokietija nori tik taikos. Tai vienintelis dalykas, kurio Vokietija reikalauja. Ir tas dalykas pirmiausia liečia Angliją, kuri gerai pasielgtų, kad pamažu likviduotų kai kurias Versalio liekanas. Toliau Hitleris priminė, kad taip pat negalima sutikti, kad anglų valstybės ar parlamento nariai informuotųsi piliečių likimų reicho teritorijoje. Tegul kitų kraštų atsakingi vyrai daugiau rūpinasi savo krašto reikalais, ir tik tokiu būdu bus garantuota taika.

Šiuo metu vokiečiai prie savęs turi didelių uždavinių. Tai milžiniški kultūriniai uždaviniai, tai ekonominiai klausimai, kuriems reikia rasti sprendimą. Dėl to Vokietija ir trokštanti taikos.

ANGLIJA KURIA MODERNIĄ ARMIJĄ. Spalių 10 d. Hove Belisha pranešė apie nuodugnią anglų teritorialinės kariuomenės reorganizaciją, kuri tą kariuomenę sustiprintų. Teritorialiniai pėstininkai dabar turės lengvųjų ir sunkiųjų kulkosvaidžių batalionus. Artilerija turės 8 patrankų baterijas. Bus sudaryti lengvųjų tankų pulkai, prieštankiniai pulkai, lengvi priešlėktuviniai pulkai ir tankų batalionai, motociklistų batalionai. Britų aviacijos pajėga būsianti padvigubinta. Britų armijos pajėgumas padidėsias kelis kartus. Anglijoje rengiamasi įvesti ir karinę prievolę, su ta sąlyga, kad šaukiamieji patys galės pasirinkti ginklų rūšį.

TARIAMASIS VENGRŲ, LENKŲ IR RUMUNŲ BLOKAS. Vengrijos Kanyos kabineto viršininko grafo Csakio kelionė į Varšuvą informuotuose Budapešto sluoksniuose laikoma vengrų iniciatyva suorganizuoti vengrų, lenkų ir rumunų blokui, kuris galėtų užkirsti Rusijai kelią į vakarus. Tačiau esą manoma, jog aišku, kad vengrų, lenkų ir rumunų blokas visų pirma sudarytų užtvarą vokiečių ekspansijai rytų link, kas toms trimis valstybėms yra konkretus pavojus, o sovietų pavojaus šmėkla esanti tik teoretinė grėsmė. Paskutinią metų Lenkijos noras turėti bendras sienas su Vengrija yra didelis, ir labai ryškus. Vokietijai, atrodo, tokią sieną Lenkijai ir Vengrijai suteikti — visai nerūpi.

SUDARYTA AUTONOMINĖ SLOVAKŲ VYRIAUSYBĖ. Prieš savaitę galutinai susitvarkė Slovakijos pozicija Čekoslovakijos respublikos ribose. Projekto pagrindą sudaro konstitucinis įstatymo projektas dėl slovakų autonomijos. Autonominė slovakų vyriausybė bus sudaryta iš keturių ministrų. Visi tos vyriausybės nariai įeis į Čekoslovakijos centrinę vyriausybę ir turės savo būstines Prahėje.

ITALAI ATŠAUKIA IŠ ISPANIJOS SAVANORIUS. Italų vyriausybė, susitarusi su gen. Franko, nutarė tuojau atšaukti iš Ispanijos tuos italus savanorius, kurie yra iškovoję pusantrų metų. Su italu savanoriais iš Ispanijos bus atšaukti lakūnai ir kiti specialistai, nes tuo reikalu išleistame komunikate neišvardijamos jokios ypatingos kategorijos.

RUSINAI LIEKA PRIE ČEKOSLOVAKIJOS. Spalių 8 d. parlamento atstovai rusinai nutarė, jog Pakarpačio spritis pasiliktų prie Čekoslovakijos, priešingai lenkų ir vengrų norams. Šiame pasitarime dalyvavo visų rusinų partijų atstovai. Jie savo nutarimą priėmė vienu balsu.

ESTIJOJE PASKELBTAS NEUTRALUMO ĮSTATYMAS. Estijos vyriausybė priėmė neutralumo įstatymo projektą, kurį pateikė parlamentui. Įstatyme numatoma: kariaujančių valstybių karo laivai gali įplaukti į Estijos teritorinius vandenis ir į uostus tik tam tikromis sąlygomis, suvaržymais ir išimtimis. Kariaujančių šalių karo laivai negalės įplaukti į estų karo uostus ar į tuos vandenis, kurie yra prie įrengimų Estijos krantams ginti, o taip pat plaukti į Estijos vandenis, į kuriuos įplaukimas yra užkirstas minomis ar kitokiomis apsisaugojimo priemonėmis. Kariaujančioms valstybėms draudžiama naudotis Estijos teritorija savo karo veiksmų bazei.

Neutralumo įstatymo projekte taip pat pareiškama, kad Estija, vadovaudamasi noru pasiekti vienodą Baltijos valstybių įstatymdavystę, parengdama atitinkamą savo projektą, vadovavosi Suomijos, Švedijos, Danijos ir Norvegijos įsigaliojusiu neutralumo įstatymu.

KINAI SUNAIKINO DVI JAPONŲ DIVIZIJAS. Kinų karinių sluoksnių žiniomis, prie Jangcės upės, į vakarus nuo Tehano, kinai sunaikino dvi japonų divizijas, viso apie 20.000 karių. Kinijos telegramų agentūra pažymi, kad iš tų divizijų išliko ir pasitraukė tik koki 200 vyrų. Spalių 10 d. Hankavo miestas su dideliu džiaugsmu atšventė kinų kariuomenės laimėjimą. Japonų divizijas sunaikinusios vadinamos pavyzdinės Kantono divizijos, pradėjusios visuotiną puolimą.

LABAI RIMTA PADĖTIS PALESTINOJE. Kiekvieną dieną Palestinoje įvyksta vis naujų pasikėsinimų, susirėmimų ir esti nemaža aukų. „Daily Telegraph“ pažymi, kad padėtis esanti labai rimta. Ji esanti rimtesnė, negu buvo iki šiol manoma. Palestina esanti dramatiškos permąnų išvakarėse.

IŠ VYRIAUSYBININKŲ ISPANIJOS išvyksta ir tarptautinės brigados kariai. Vyriausybinkai nori pabrėžti, kad dabartinės kovos yra grynai ispaniško pobūdžio.

NUŠAUTAS BULGARIJOS KARIUOMENĖS ŠTABO VIRŠININKAS. Spalių 11 d. vienas civilis iš revolverio nušovė Bulgarijos kariuomenės štabo viršininką gen. Paevą. Jo adjutantas buvo sužeistas, kurs irgi mirė. Pasikėsintojas nužudė vietoje.

KIEK KAŠTAVO PASTAROJI EUROPOS VALSTYBIŲ MOBILIZACIJA? Prancūzų laikraštis „Paris Soir“ tvirtina, kad paskutinių tarptautinės krizės metu vykusios Europos mobilizacija kaštavusi 50 milijardų frankų.

KAS NAUJA LIETUVOJE

PAŠALPOS NEKRIKLAUSOMYBĖS KOVŲ DIDVYRIŲ GIMINĖMS. Ministrų Taryba patenkino nepriklausomybės kovų didvyrių karininko Juozapavičiaus sesers Babušienės prašymą nubraukti 1.000 lt. skolos, kuri savo laiku buvo užtraukta ūkio reikalams. Be to, Ministrų Taryba nutarė suteikti 1.000 lt. pašalpą pirmo žuvusiojo kareivio Lukšio motinai Lukšienei, kuri irgi buvo Ministrų Tarybai įteikusi atitinkamą prašymą.

VOKIETIJOS LAIVYNO ATAŠĖ prie pasiuntinybių Helsinkyje, Taline ir Rygoje jūrų kapitonas von Boninas priškirtas tokiu pat titulu ir prie vokiečių pasiuntinybės Kaune. Kapitonas von Boninas nuolat gyvens Helsinkyje.

PERTVARKOMI PREKYBINIAI SANTYKIAI SU ČEKOSLOVAKIJA. Pasikeitus Čekoslovakijos sienoms, pasikeitė ir jos ekonominė būklė. Ypač numatomas eksporto pajėgumų sumažėjimas. Pagal mūsų prekybinį susitarimą su Čekoslovakija, daugelio prekių kontingentai galės būti nepilnai įvykdyti.

UŽSIENIŲ REIKALŲ MINISTRAS LOZORAITIS SPALIŲ 7 D. PRIĖMĖ SPAUDOS ATSTOVUS ir nušvietė dabartinius spaudos uždavinius, išeinant iš tarptautinės padėties ir Lietuvos nusistatymo, kurio esmė yra neutralumas tarptautinių konfliktų atžvilgiu ir gerų kaimyninių santykių palaikymas su visais kaimynais.

EKONOMINĖ KARIŲ BENDROVĖ KAUNE GAVO NAUJĄ TRANSPORTĄ DUJOKAUKIŲ ir jau pardavinėja norintiems gas įsigyti. Vienos dujokaukės kaina Lt. 30. Kai kas klausia, kodėl jos yra trimis litais brangesnės nei anksčiau buvo pardavinėjamos. Ekonominė karių b-vė prašo paaikškinti, kad dujokaukės užsieny perkant buvo mokėta brangiau nei už ankstyvesnius transportus.

BUS IŠLEISTOS DVIEJŲ LITŲ MONETOS SU RESPUBLIKOS PREZIDENTO ATVAIZDU. Spalių 11 d. Seime buvo svarstomas monetų įstatymo pakeitimo projektas. Monetose numatoma padidinti gryno sidabro kiekį iš 50% į 60%. Sidabro turiniu naujieji dvilicčiai priylgys esamoms naujoms penkių ir dešimties litų monetoms. Naujosios dviejų litų monetos projektuojamos kalti su Respublikos Prezidento Antano Smetonos atvaizdu.

VALSTYBĖS IZDAS PRADĖJO IŠPIRKTI 1936 M. 4,5% VIDAUS PASKOLOS LAKŠTUS. Spalių 4 d. Finansų M-joje buvo pradėtas 1936 m. 4,5% vidaus paskolos lakštų I-mo tiražo išpirkimas. Lietuvos banke ir jo skyriuose minėtosios paskolos lakštai bus pradėdami išpirkti nuo gruodžio 1 d. Bus išperkami tie lakštai, kurių galūnės baigiasi 3, 30, 300, 3000.

EVANGELIKŲ LIUTERONŲ KUNIGŲ SUVAŽIAVIMAS ĮVYKO spalių 4 ir 5 d. Jame buvo svarstyta įvairūs tikybiniai ir bažnytiniai reikalai, ypačiai daug tartasi dėl lietuviško giesmyno išleidimo, kurio reikalingumas ypač jaučiamas Suvalkijos parapijose. Suvažiavime dalyvavo 25 kunigai, pirmininkavo senjoras kun. Gelžinis.

KLAIPĖDOS KRAŠTO TAUTINĖS JAUNUOMENĖS SAJUNGOS „SANTAROS“ VADAS M. GELŽINIS šiomis dienomis išvyko į Prancūziją studijų. Jo vietoje paskirtas Reizgys, Resp. Pedagoginio instituto pavyzdinės pr. m-los mokytojas.

IŠARDOMAS TABAKO SINDIKATAS. Kainų Tvarkytojas, už išleistų jo įsakymų nevykdymą, tabako fabrikantus nubaudė 75.000 lt. bauda ir pareikalavo, kad visi tabako fabrikantai ligi š. m. lapkričio 1 d. išstotų iš sindikato. Dabar tabako prekybos ir pramonės veiksmas vyks laisva konkurencija.

PASITARIMAI METALO LAUŽO RINKIMO REIKALU. Spalių 5 d. Lietuvos Aero Klubo iniciatyva buvo sukvietas įvairių valdinių įstaigų atstovų pasitarimas metalo laužo rinkimo reikalui. Nurodyta, kad, realizavus surinktą laužą, gautos lėšos turėtų eiti Lietuvos civilinei aviacijai plėsti. Šį reikalą numatyta dar keliuose pasitarimuose pagrindinai apsvartyti.

DR. J. BASANAČIAUS PAMINKLAS BIRSTONE šiomis dienomis jau baigtas statyti. Paminklo projektą dirbo ir statybą prižiūrėjo skulptorius Antanas Aleksandravičius.

PENKTASIS PASAULINIS RADIJO KONCERTAS įvyks spalį 23 d. nuo 19,30 iki 20 val. Tarptautinei radijofonijos sąjungos Ženevoje iniciatyva, šį koncertą organizuoja Kanados radijo bendrovė. Koncertą transliuos visos minėtos sąjungai priklausančios radijo stotys.

ĮVAIRUMAI

KADA IŠRASTA DUJOKAUKĖ? Prancūzijos mokslų akademijos archyvo bylose atrastas 1785. III. 21 d. posėdžio protokolas, kuriame aprašytas svarbus tų laikų išradimas. Uarsius prancūzų fizikas Piltre de Rozier'as parodė mokslininkams pirmąją jo išrastą dujokaukę, kurią jis vadino „respiratoriumi arba prietaisu, kurio pagalba žmogus gali laikytis apnuodytose vietose“. Prancūzų mokslininko išradimas buvo panašus į dabartinę dujokaukę, matę respiratorių mokslininkai labai teigiamai apie jį atsiliepė. Tačiau po 3 savaičių de Rozier'as ketino pakilti į orą orpusle ir žuvo katastrofoje. Jo išrastą dujokaukę buvo pamiršta ir tik neseniai apie tai sužinota.

KUR DAUGIAUSIA RŪKOMA? Statistikos mokslas duoda atsakymą ir į šį klausimą. Pasirodo, kad daugiausia rūkoma Kubos respublikoje. Ten vienam gyventojui per metus tenka net 1.039 papirosų. Kiek mažiau rūko Žiemų Amerikos Jungtinių Valstybių gyventojai, vienam tenka 1.035 papirosų. Toliau eina: Venecuela — 982 papirosų, Suomija — 949, Anglija — 945, Airija — 761, Meksika — 740, Čekoslovakija — 731, Irakas — 702, Palestina — 648, Liuksemburgas — 620, Prancūzija — 412, Lenkija — 230, Kinija — 160, paskutinėje vietoje stovi Britų Indija, ten vienas gyventojas surūko tik 26 papirosus per metus. Daugiausia pagaminama papirosų Žiemų Amerikoje — apie 142 milijardų štukų, Kinijoje — 700 milijardus, Sovietuose — 54 mil., Vokietijoje — 37 mil., Japonijoje — 35 mil., Prancūzijoje — 17 mil., Lenkijoje — 7 milijardai papirosų.

ZVĖRIŲ AMŽIAUS ILGUMAS. Prancūzų gamtininkas Legrandas paskelbia tyrinėjimų išvadas, kurios nustato žvėrių amžiaus ilgumą. Pasirodo, kad ilgiausiai gyvena vėžlys, net iki 300 metų. Dramblys gali gyventi apie 160 metų, papūga ir erelis iki 100 metų, liūtas ir pelikanas (paukštis) — 50 metų, raganosis — 45 m., baltasis lokis — 37, arklis — iki 25 metų, kiaulė, karvė, katė, višta, lakštingala — iki 20 metų, šuo — 18, skrudė — 12 metų, žiurkė — 3 m., voras — iki 2 metų, paprasta bitė gyvena tik 5 mėn.

„LAIMĖS SKAMBUČIAI“. Tokiu poetišku vardu Japonijoj vadinama tam tikra rūšis tarakonų, kurie labai melodiniai „skambina“. Japonai juos laiko mažyčiuose narveliuose ir nerasite tokio namo — pradendant vargšo lūšnele ir baigiant mikado rūmais — kuriama nebūtų girdėti metalinio „fukumu-ši“ (laimės skambučio) cvirpimo. Cvirpia tik patinai. Vabzdžiai metalinį garsą išgauna labai greitai viens į antrą mušdami savo ušeliais. Šis garsas nėra visų vienodas: jis priklauso tarakono dydžio, amžiaus ir kitų individualinių savybių. Japonai taip moka surinkti šių vabzdžių grupes, kad jų „dainavimas“ sudaro tikrą koncertą.

Japonai savo giedančius tarakonus auginą nuo neatmenamų laikų ir dirbtines atrankos dėka išaugino jų veislę su labai skambiu ir melodingu „balsu“. Pasakojama, kad ilgą laiką šiuos tarakonus iš Japonijos išvežti draudė griežti įstatymai ir kad kai kurios „laimės skambučių“ veislės sudarė išimtiną viešpatuojančios šeimos nuosavybę. Niekas, be mikado ir jo šeimos, neturėjo teisės jų auginti.

Dabar giedančiuosius tarakonus jau galima pamatyti ir Europos didesniuose zoologiniuose paviljonuose (prekybos), o gal būt po kiek laiko miniatiuriniai narveliai su šešiakojais „giesmininkais“ bandys nukariauti kanarėles ir kitus mūsų mėgiamus kambarinius plunksnuotus giesmininkus.

NAUJIEJI LEIDINIAI

MOSŲ ŽINYNAS, karo mokslo, karinio rengimo ir auklėjimo žurnalas, XXXV t. Nr. 9, rugsėjis. Kaunas, 1938 m.

Šis žurnalo nr. taip pat yra gan turiningas ir įdomus. Jubiliejinės rugsėjo 8-tios proga pradžioje įdėtas Zenono Ivinskio rašinys „Vytauto karūnacija ir jos reikšmė lietuvių tautai“. Šiame įdomiam istoriniame rašinyje paliesta: Vytauto ir jo karūnacijos svarbos mūsų istorijoje, Vytauto politinė galybė ir santykiai su Lenkija iki 1429 m., Lucko suvažiavimas ir Vytauto karūnacijos klausimas, Vytauto pastangos dėl karūnos. Rašinys įdomus ir, kiek vieta leidžia, gan išsamus. Toliau eina plk. lt. A. Šimkaus „Pirmojo savanorių kongreso proga“. Nuotaikingo šia proga rašinio pabaigoje įdėtas savanorių pašaukimo Vilniuje 1918 m. tekstas „Į Lietuvos piliečius“ ir Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių kongreso pareiškimas prie Nežinomojo Kareivių kapo. Toliau eina: Plk. lt. Šepečio — „Pėstininkų sunkumai puolant“, Gyd. V. Laboko — „Bakterinis karas“, Kpt. Bulvičiaus — „Aerodromų maskavimas“, J. Paulėno — „Suprastintas linijoms statyti ant kartelių būrys“, A-čio — „Pasiklausomieji įrengimai ir pasiklausymo tarnybos organizavimas“, Kms. — „Kova su šarvuočiais“ (pagal rusų pažiūras). Kaip matome, visi pagrindiniai straipsniai labai aktualūs kaip kariams specialistams, taip, iš dalies kiekvienam karininkui, puskarininkui ir šiaip šviesesniai skaitytojui iš visuomenės tarpo.

Žurnalo gale įdėtos plati Mokslinė apžvalga, Karinė kronika, Kritika ir bibliografija. Pastarajam skyrelyje plačiai paminėtas ir „Kario“ Nr. 34, kuris buvo skirtas 1 p. p. 20-čio sukakčiai paminėti. „Tai gražus indėlis mūsų karo istorijos lapams praturtinti... Tokie dalykai girtini ir kitiems pulkams sektini“. Čia labai teisingai pabrėžta pulkų iniciatyva, kurios dispozicijai įvairius reikšmingesnius minėjimus mielai pavada ir pati „Kario“ redakcija.

REDAKCIJOS ATSAKYMAI

V. Bielskiui. Gyvenate apskrities mieste, todėl lengva vietoje šį klausimą aiškiai ir plačiai išsiaiškinti. Užėkite į savo apskrities naujokų ėmimo komisiją (apskrities viršininko įstaigoje) arba į komendantūrą — ir ten viską išsiaiškins.

Langeliui. Norint gauti civ. tarnautojo vietą, reiktų kreiptis į kurią nors įstaigą, kur galėtų būti laisvų vietų. Bet redakcijai nežinoma, kur galėtų atsirasti tokių vietų. Čia reiktų pasistengti sužinoti per savo pažįstamus, jeigu tokių turėtumėte kuriose nors įstaigose.

GALVOSŪKIAI

GALVOSŪKIS Nr. 43 (Vert. 1 tšk.).

Įrašyti šios prasmės žodžius:

1. Senovės lietuvių dievas.
2. Garsi lietuvių pilis.
3. Vardas.
4. Vikrus žmogus.
5. Miestas Afrikoje.
6. Liturginis drabužis.
7. Vieta žemės paviršiuje.

Pirmosios raidės turi sudaryti medžiagos vardą, o trečiosios kariui būtiną daiktą. **Jon. Jurkonis**

GALVOSŪKIO Nr. 40 SPRENDIMAS

Tas gali įsakyti, kas moka klausyti.

Išsprendė: 1) Alf Markevičius (Vlmp.), 2) St. Laukšas (A. Pn.), 3) A. Gruodis (A. Pn.), 4) psk. Kelmelis (2. AP), 5) St. Skerys (Ph.).

I-OŠ RŪŠIES VAISMEDŽIUS

su gražiais vainikais, ypatingai geromis šaknimis, pigiai galima išsirašyti J. Strolio „Sodininkystė“ Valečkai — Viešintų paštas.

Kainininkas nemokamai.

Maršalo ūsai

Neseniai mūsų baterijos rašytojas eil. Trintelė labai daug rašalo išliejo. Kartais, kaip žinome, rašalas liejamas ant grindų, o kartais — dažniausiai ne-tyčia — ant draugo išėiginio munduro rankovės ar ant skyrininko aulinių batų, tačiau eil. Trintelė gudragalviškai jį išliejo kitaip, o kaip — tuojau sužino- sit.

Taigi, nusiuntė eil. Trintelė „Kariui“ visai nekalta juoka apie tūlo prancūzų maršalo ūsus. Prakitavo žmogus, kol iš kažkokios ten kalbos, praleisdamas kiekvieną antrą ir šestą žodį, tuos maršalo ūsus sukombinavo.

Liejosi, anot jo, rašalo upeliai, iš tam reikalui paskolintos amžinosios plunksnos.

Juokas buvo įdėtas. Juokas — kaip juokas — ir, gal būt, turėjo būti juokingas. Visi mes skaitėm, džiaugėmės didelėm, gražiom raidėm išspausdinta Trintelės pavarde, bet juoktis jokių būdu nesijuokėm.

Kągi — neduok, Dieve, žmogus gali supykti! Savo švenčiausius jausmus paklojo, širdį miniai atvėrė, o čia — juoksies. Būtų kiaulystė!

Tipai iš kazemato

Puoselėjome ir gerbėme mūsų baterijos genijų: šautuvą jam iš eilės valėm, dulkes iš palovio ir nuo lovos šluostydavom. Visi, mat, rodėm pagarbą genijui. Puoselėtume Trintelę ir toliau, jei nebūtų tie maršalo ūsai pavirtę į viršilos ūsus.

O šis ūsų persivertimas įvyko šitaip. Per vakarinį patikrinimą viršilą kažkodėl pūtė savo ilgus ūsus, nešančius audrą. Tikrindamas tvarkingumą ir švarumą, artėjo prie Trintelės. Ir ėmė nuoširdžiai triūsti apie pastarąjį.

— Tai, mat, vyras! Į laikraščius rašo. Apie maršalus. O batai — nevalyti. Ir diržas, jaunuoli, tavo atleistas, kaip po jojimo kumelės pavaržas. Matykit, matykit, koks garsus vyras.

Trintelė tylėjo. Abejotino šiltumo prakaito perlai suvilgė jo rašytojišką mąstymą.

— Na, matykit, tyli. Rašo apie maršalus ir tyli! O iš kur tu tuos maršalo ūsus ištraukei, a? — viršila sukryžiuodamas rankas ant krūtinės, lyg Napoleonas, žiūrėdamas į degančią Maskvą, kamantinėjo. — Ar tik nenorėjai iš ko nors pasijuokti, ką? Na, sakyk!

— Aš ne... norėjau pasijuokti. Aš iš... išverčiau... tamsta... tamsta virš... ila! — Pasigirdo svajingi, tartum žvelnios arfos akordai, Trintelės žodžiai.

— Išvertėi. Bet kodėl gi būtinai tas maršalas turi tokius ūsus, kaip aš — užriestus, „imantrius“, kaip ten pasakytą. Ir dar ta maršalo mažoji kumelaitė. Argi tai ne mano ūsai? Argi ne mano širmoji, „Lakštutė“? Ką, aš aklas? Klysti, eil. Trintele, gerai žinai, kuo tie ūsai kvepia. Ir dar maršalo, mat.

Po maždaug tokio laiko tarpo, kuris reikalingas sviedinį į pabūklą įvesti, kad šis pagal visas taisykles perkūniškai sprogtų, viršila sugriaudė:

— Eil. Trintele, už nesunitvarkymą rikiuotė 2 be eilės į tarnybą!

Ir nuėjo.

Prieš guldami dar kartą perskaitėm „Kary“ esantį juoką, bet jau šį sykį žinojom, kad tai ne maršalo ūsai, o kažkokiu giliai paslaptingu magijos būdu pavirtę į viršilos ūsus.

Na, o Trintelė? Jis pasiryžo daugiau apie ūsus ir mažo kalibro kumelaites iš viso nerašyti.

Matot, ir nekalčiausia, atrodo, augmenija — ūsai, o kartais gali kariškam gyvenime ir rimtų nemalonių sukelti.

Baugus-Tinavičius

— Girdėjai, Jonai, šiandien operoje eina „Žydė“, — sako draugui eilinis Pakalnis, rengdamasis eiti į teatrą. Gal eisi?

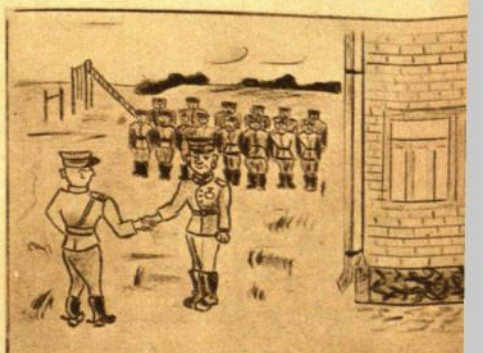
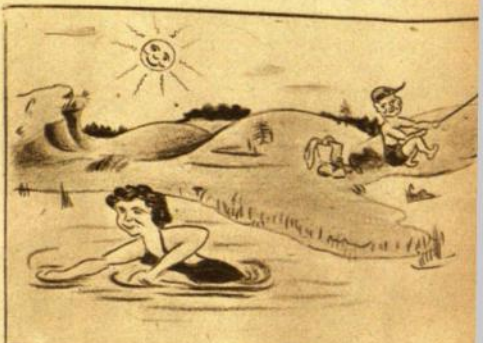
— Tiktai žydė... o aš maniau, kad ten daug kas eina. Ne, neisiu.

Mk.

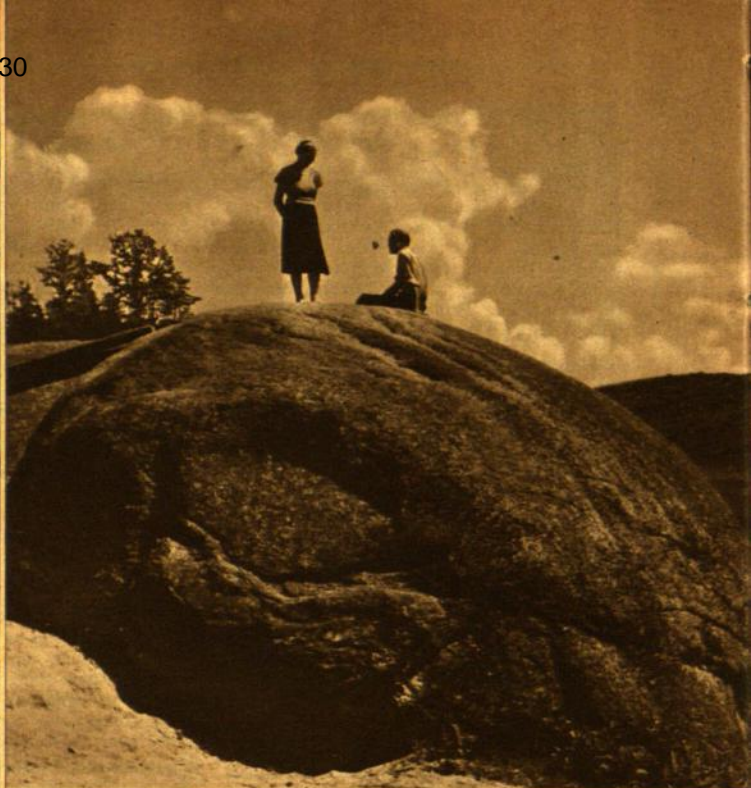
KINE

— Ak, Joneli, kad nors kartą ir tu būtum toks malonus, kaip tie filmų kavalieriai! — sako mergina pažįstamam kariui.

— Brangioji, bet tu, tur būt, nežinai, kiek jie už tai gauna...

žvejjon

Vyrai prie žemėlapiu lauko pratimuose. Apetitas čia visuo-
met puikiausias, *P. Babicko nuotraukos*. Vasarą prie Pun-
tuko, *Vyt. Maželio nuotr.* Dešiniajam psl. — Mūsų pėstinin-
kai poilsyje, *P. Babicko nuotr.* Pirmoji pagalba. Italų karo
laivai manevruoja. *J. A. V. priešlėktuvininkai lauko nakties*
pratimuose

ARMONIKA

Tu grojai, armonika,
kaimo merginom.
Tyliais vakarais
grojai pievoms, laukams.
Dabar štai jaukioj
tylumoj kareivinių
Tu groji suktinį kariams.

Ir pirštai smagiau
laksto tavo klavišais,
ir bosai vikriau
moka taktą išskirt.
Nes Tėviškei skirtas
juk džiaugsmas mūs visas,
dėl jos tiktai verta
gyventi ar mirt.

Išlieki, armonika,
džiaugsmą mūs didį
Mes niekad nežinom,
ką reiškia skausmai.
Gal ryt mes išeisim
į kovą, į žygį —
tu mus išlydėsi
lig vartų linksmai. . .

Ir jausim palaimą
mes tavo balsuose,
ir jausim ryžtumą,
mes tavo gaidoj.
Ir tuo ryžtumu
savo dalią apjuosę,
mes būsim — kaip ažuolas —
stiprūs audroj.

Tad groki, armonika,
linksma suktinį,
tad grok klumpakojį vikriai!
Jaukioj tylumoj
mylimų kareivinių
dainom tau pritars
mūs kariai. J. PALIONIS

DUONA KASDIENINĖ

TAIP JI GAMINAMA „PARAMOS“
KEPYKLOJE

1. Miltų maišai pakeliami liftu į sandėlį.

2. Miltai sandėlyje, jų tiek suvartojama per vieną dieną. 3. Miltai sijojami paskutinį kartą. 4. Raugas kubiluose stovi 4—5 val. Tuose kubiluose ir išminkyta tešla laikoma 30—40 min. 5. Tešlai minkyti mašinos. Tešla minkoma 15—20 min. 6. Kepaliukų gaminimo mašina. 7. Išėjusių iš mašinos kepalikuų galai sulyginami. 8. Kepaliukai lentynose laikomi 15—20 min., o vėliau kraunami į krosnį. 9. Kepaliukai slenka į krosnies vidų. 10. Iš krosnies po 2 val. 20 min. išeina iškepta duona ir juosta slenka į duonos sandėlį. 11. Sandėlyje duona lentynuose aušta 24 val. ir iš čia išvežiojama į dalis

